

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yliopistolakia ja ammattikorkeakoululakia korkeakouluopintoihin pääsyn sujuvoittamiseksi. Yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joiden mukaan osa yhteishaussa tarjolla olevista opiskelupaikoista varataan niille, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskeluoikeutta. Yhden paikan sääntöä ehdotetaan tiukennettavaksi siten, että kukin voi ottaa vastaan yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskeluoikeuden lu-

kukautta kohti. Lisäksi säädettäisiin korkeakoulujen velvollisuudesta ottaa siirto-opiskelijoita ja oikeudesta antaa opetusta osana sellaisia kansainvälisiä yhteis- ja kaksoistutkintoon johtavia ohjelmia, joissa ulkomainen korkeakoulu perii opiskelijoilta maksuja. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opiskelijavalintaan liittyviä oikaisumenettelyä ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015, siirto-opiskelijoita koskevan sääntelyn osalta kuitenkin 1 päivänä elokuuta 2015.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 JOHDANTO.....	3
2 NYKYTILA JA SEN ARVIOINTI.....	4
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	4
Paikkojen varaaminen ensikertalaisille.....	4
Yhden paikan sääntö.....	8
Suomalaisen korkeakoulun osallistuminen yhteis- ja kaksoistutkinto-ohjelmaan, jossa ulkomainen korkeakoulu perii maksuja.....	9
3 KANSAINVÄLINEN KEHITYS SEKÄ ULKOMAIDEN JA EU:N LAINSÄÄDÄNTÖ.....	9
4 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	9
4.1 Tavoitteet.....	9
4.2 Toteutusvaihtoehdot.....	10
Aloituspaikkojen kohdentaminen ensimmäistä korkeakoulupaikkaansa hakeville.....	10
Yhteishaku.....	12
Siirto-opiskelijat.....	14
Yhden paikan sääntö.....	15
Oikaisumenettelyjen yhtenäistäminen.....	16
5 KESKEISET EHDOTUKSET.....	16
6 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	17
6.1 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	17
6.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	17
6.3 Taloudelliset vaikutukset.....	18
7 ASIAN VALMISTELU.....	18
7.1 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	18
8 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	19
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	21
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	21
1.1 Yliopistolaki.....	21
1.2 Ammattikorkeakoululaki.....	24
2 TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET.....	29
3 VOIMAANTULO.....	29
4 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	29
LAKIEHDOTUS.....	31
1. Laki_yliopistolain muuttamisesta.....	31
2. Laki_ammattikorkeakoululain muuttamisesta.....	34
LIITTEET.....	38
RINNAKKAISTEKSTIT.....	38
1. Laki_yliopistolain muuttamisesta.....	38
2. Laki_ammattikorkeakoululain muuttamisesta.....	43

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Korkeakoulujen opiskelijavalintojen uudistamisen tavoitteena on alentaa korkeakouluopintojen aloittamisikää ja parantaa opiskelupaikkojen kohdentumista. Näin tuetaan koulutusjärjestelmän tehostamista, korkeakoulutuksesta työmarkkinoille siirtymisen nopeuttamista sekä työllisyysasteen nostamista. Uudistuksella tavoitellaan aidosti uusien opiskelijoiden osuuden lisäämistä opiskelijavalinnoissa. Mahdollistamalla mahdollisimman monelle opiskelupaikka edistetään perustuslain 16 §:n mukaisten sivistyksellisten perusoikeuksien toteutumista.

Uudistuksen ensimmäistä vaihetta koskevat ammattikorkeakoululain (482/2013), yliopistolain (483/2013) sekä opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain (484/2013) muutokset tulivat voimaan vuoden 2014 alussa. Ammattikorkeakoulujen osalta nämä säännökset on siirretty sellaisinaan vuoden 2015 alusta voimaan tulevaan ammattikorkeakoululakiin (932/2014, jäljempänä *ammattikorkeakoululaki*), jota tällä esityksellä ehdotetaan muutettavaksi. Uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen erilliset hakujärjestelmät yhdistetään korkeakoulujen yhteiseksi hakujärjestelmäksi, ja sen kautta toteutettavaksi valtakunnalliseksi yhteishauksi. Samalla mahdollistetaan paikkojen varaaminen ensimmäistä korkeakoulupaikkaansa hakeville: korkeakoulut voivat varata osan hakevasta opiskelupaikoista henkilöille, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa. Tiedot hakijoiden opiskeluoikeuksista ja suoritetuista tutkinnoista saadaan kehitteillä olevasta korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta. Nämä uudistukset on toteutettu syksyn 2014 opiskelijavalinnoissa valittaessa opiskelijoita keväällä 2015 alkavaan koulutukseen.

Opiskelijavalintojen ensimmäisen vaiheen uudistusta koskevan hallituksen esityksen

(44/2012) mukaan ”Kuluva vaalikauden aikana on tarkoitus valmistella erillinen hallituksen esitys yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen haku- ja valintajärjestelmän uudistamisen vuonna 2015 toteutettavasta toisesta vaiheesta. Yliopistolakia ja ammattikorkeakoululakia muutettaisiin siten, että valittaessa opiskelijoita pelkästään alempaan tai sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon korkeakoulujen yhteishaun avulla valittaisiin ainoastaan henkilöitä, jotka eivät ole aikaisemmin Suomen koulutusjärjestelmässä suorittaneet korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa. Uudistuksen toisessa vaiheessa myös tutkinnon suorittaneiden ja korkeakoulupaikan aiemmin vastaanottaneiden tosiasialliset ja tasavertaiset mahdollisuudet alan vaihtamiseen turvataan opetus- ja kulttuuriministeriön sekä korkeakoulujen toimin. Toisessa vaiheessa korkeakoulututkinnon suorittaneet ja aikaisemmin opiskelupaikan vastaanottaneet valittaisiin yhteishaun ulkopuolella korkeakoulujen erillisillä hauilla. Yhteishaun ulkopuoliset valinnat mitoitetaan turvaamaan tosiasiallinen mahdollisuus alan tai korkeakoulun vaihtamiseen. Yhteishaun ulkopuolisissa hauissa voitaisiin hyödyntää yhteishaun sähköistä hakujärjestelmää.”

Ensimmäisen vaiheen uudistusta koskevasa hallituksen esityksessä kuvatussa poiketen valmistelussa on päädytty esittämään toisen vaiheen toteuttamista velvoittamalla korkeakoulut varaamaan yhteishaussa paikkoja ensimmäistä korkeakoulupaikkaansa hakeville sen sijaan, että yhteishaussa valittaisiin pelkästään ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakevia. Näin turvataan korkeakoulupaikan jo vastaanottaneiden sekä korkeakoulututkinnon suorittaneiden mahdollisuus hakeutua ja tulla valituksi kaikkeen koulutukseen, joka on ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville tarjolla.

Ehdotettava toteutusmalli antaa myös paremmat mahdollisuudet huolehtia hakijoiden yhdenvertaisesta kohtelusta hakukohteissa, joissa koulutukseen valitaan vain muutama

opiskelija, ja joissa olisi tästä syystä vaikea jakaa paikkoja yhteishaun ja erillishakujen kesken.

Esitykseen sisältyy korkeakoulujen *velvoite ottaa siirto-opiskelijoita* sekä siirto-opiskelijoiden valintaan ja opiskeluoikeuden keston liittyviä säännöksiä.

Korkeakoulujen kansainvälisen yhteistyön edellytyksiä halutaan parantaa mahdollistamalla suomalaisten korkeakoulujen osallistuminen *kaksois- ja yhteistutkinto-ohjelmiin* sellaisten korkeakoulujen kanssa, jotka oman maansa lainsäädännön puitteissa perivät tutkintoon johtavassa koulutuksessa maksuja opiskelijoilta.

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opiskelijavalintaan liittyvää *oikaisumenettelyä* ehdotetaan yhdenmukaistettavaksi.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Paikkojen varaaminen ensikertalaisille

Opiskelijavalintojen uudistamisen ensimmäistä vaihetta koskevat säädösmuutokset tulivat voimaan vuoden 2014 alusta. Säädösmuutosten mukaisesti korkeakoulut voivat varata osan haettavista opiskelupaikoista henkilöille, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa. Paikkojen varaaminen on mahdollista ensimmäistä kertaa syksyn 2014 opiske-

lijavalinnoissa valittaessa opiskelijoita keväällä 2015 alkavaan koulutukseen.

Paikkojen varaamisella ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville tarkoitetaan vähimmäismäärän varaamista. Mikäli ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakevat menestyvät muita hakijoita paremmin, heitä myös valitaan varattua paikkamäärää enemmän. Mikäli vähimmäisvaatimukset (esim. koepistemäärä) täyttäviä ensimmäistä paikkaa hakevia ei ole riittävästi, voidaan muita kuin ensimmäistä paikkaa hakevia valita suunniteltua enemmän.

Korkeakoulut eivät ole ottamassa paikkojen varaamismahdollisuutta käyttöön syksyn 2014 yhteishaussa, tai keväällä 2015 järjestettävässä yhteishaussa. Tähän vaikuttanee osaltaan uudistuksen toisen vaiheen läheisyys sekä se, että vasta syksyllä 2014 tai tämän jälkeen alkavasta koulutuksesta vastaanotettu opiskelupaikka vaikuttaa seuraavissa hauissa siten, että hakijaa ei katsota ensimmäistä paikkaansa hakevaksi. Miltei kaikki paikat pitäisi siten varata ensimmäistä paikkaa hakeville, jotta varaamisella olisi vaikutusta valintojen lopputulokseen.

Nykyisin huomattava osa opiskelupaikoista kohdentuu henkilöille, jotka ovat aikaisemmin vastaanottaneet opiskeluoikeuden korkeakoulussa ja/tai suorittaneet tutkinnon (Taulukko 1). Toimet, joilla heidän osuuttaan yhteishaussa valittavista uusista opiskelijoista saadaan pienennettyä, vapauttavat opiskelupaikkoja ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville ja siten nopeuttavat siirtymistä toiselta asteelta korkeakoulutukseen.

Taulukko 1: Kalenterivuonna 2012 hakeneet

	Yhteensä	A) Ei opiskelupaikkaa korkeakoulussa eikä suoritettua korkeakoulututkintoa	B) Opiskelupaikka korkeakoulussa tai suoritettu korkeakoulututkinto tai molemmat	C) Suoritettu korkeakoulututkinto 31.7.2012 loppuun mennessä	D) Opiskelupaikka korkeakoulussa 20.9.2011
Opiskelupaikan vastaanottaneet					
Ammattikorkeakoulusta ¹	32 051	26 291	5 760	2 332	3 938
%	100 %	82 %	18,0 %	7,3 %	12,3 %
Yliopistosta ²	18 621	12 098	6 583	2 364	5 173
%	100 %	64,8 %	35,2 %	12,7 %	27,7 %
Kaikki hakeneet					
Ammattikorkeakoulutukseen ¹	118 488	100 866	17 592	7 286	11 930
Yliopistokoulutukseen ²	84 511	56 690	27 281	10 761	20 904
%	100	67,1	32,9	12,7	24,7

Ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakevien osuus kaikista yliopistoista paikan vastaanottaneista vaihtelee alakohtaisesti huomattavasti (Taulukko 2). Ammattikorkeakoulujen osalta alakohtaiset erot ovat huomattavasti pienempiä (Taulukko 3). Alakohtaisista eroista johtuen ei ole mahdollista määritellä kaikille hakukohteille yhtenäistä ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville varattavien paikkojen osuutta kaikista paikoista, vaan varattavien paikkojen määrä tulee määritellä hakukohteittain.

¹ Ei sisällä ylempään ammattikorkeakoulututkintoon hakeneita

² Ei sisällä maisteriohjelmiin hakeneita

Taulukko 2: 2012 yliopistoista paikan vastaanottaneet koulutusaloittain

	Ei opiskelupaikkaa korkeakoulussa eikä suoritettua kktutkintoa	Opiskelupaikka korkeakoulussa tai suoritettu kktutkinto tai molemmat	Suoritettu korkeakoulututkinto 31.7.2012 loppuun mennessä)	Opiskelupaikka korkeakoulussa 20.9.2011
Sotilaskoulutus	65,4 %	34,6 %	2,6 %	34,0 %
Teologinen	70,5 %	29,5 %	18,2 %	16,1 %
Humanistinen	72,6 %	27,4 %	11,3 %	20,6 %
Taideteollinen	61,4 %	38,6 %	13,9 %	28,7 %
Musiikkiala	57,3 %	42,7 %	8,4 %	38,9 %
Teatteri- ja tanssiala	72,5 %	27,5 %	5,0 %	27,5 %
Kasvatustieteellinen	63,1 %	36,9 %	18,8 %	24,2 %
Liikuntatieteellinen	36,8 %	63,2 %	34,0 %	45,1 %
Yhteiskuntatieteellinen	59,0 %	41,0 %	17,2 %	29,8 %
Psykologia	50,0 %	50,0 %	19,4 %	37,9 %
Terveystieteet	36,3 %	63,7 %	53,8 %	22,5 %
Oikeustieteellinen	62,3 %	37,7 %	11,7 %	31,5 %
Kauppätieteellinen	70,0 %	30,0 %	5,7 %	26,8 %
Luonnontieteellinen	69,8 %	30,2 %	11,5 %	25,2 %
Maatalous- metsätieteellinen	62,8 %	37,2 %	14,3 %	29,0 %
Teknillistieteellinen	72,9 %	27,1 %	4,1 %	25,1 %
Lääketieteellinen	29,4 %	70,6 %	10,2 %	65,2 %
Hammaslääketieteellinen	31,7 %	68,3 %	12,9 %	59,7 %
Eläinlääketieteellinen	44,9 %	55,1 %	13,0 %	44,9 %
Farmasia	53,9 %	46,1 %	21,4 %	35,9 %
Kuvataideala	65,2 %	34,8 %	17,4 %	26,1 %
Yhteensä	64,7 %	35,3 %	12,7 %	27,7 %

Taulukko 3: 2012 ammattikorkeakouluista paikan vastaanottaneet koulutusaloittain:

Koulutusala	Ei opiskelupaikkaa korkeakoulussa eikä suoritettua kk-tutkintoa	Opiskelupaikka korkeakoulussa tai suoritettu kk-tutkinto tai molemmat	Suoritettu korkeakoulututkinto 31.7.2012 loppuun mennessä)	Opiskelupaikka korkeakoulussa 20.9.2011
Ei tietoa	89,4 %	10,6 %	3,2 %	8,7 %
Humanistinen ja kasvatustieteiden ala	84,1 %	15,9 %	9,0 %	8,1 %
Kulttuuriala	75,9 %	24,1 %	11,0 %	16,4 %
Yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala	85,3 %	14,7 %	5,3 %	10,5 %
Luonnontieteiden ala	85,4 %	14,6 %	3,7 %	11,9 %
Tekniikan ja liikenteen ala	80,7 %	19,3 %	6,3 %	14,4 %
Luonnonvara- ja ympäristöala	83,7 %	16,3 %	7,2 %	10,2 %
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	79,7 %	20,3 %	10,4 %	11,9 %
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	88,5 %	11,5 %	3,0 %	9,5 %
Yhteensä	82,0 %	18,0 %	7,3 %	12,3 %

Taulukoiden 1, 2 ja 3 tilastossa ei ole huomioitu opiskeluoikeuksia, jotka hakija on saanut ennen vuotta 2011, ja tämän jälkeen luopunut tai menettänyt opiskeluoikeutensa esimerkiksi ilmoittautumisen laiminlyönnin seurauksena. Opetushallituksen hakujärjestelmistä saatavien tilastojen mukaan keväällä 2013 järjestetyssä yhteishaussa yliopistoista paikan vastaanottaneista 35,7 % oli ottanut paikan vastaan aiemmin vuoden 2001 jälkeen (vrt. Taulukko 1: vuonna 2012 27,7 %:lla opiskeluoikeus *edellisenä syksynä*). Vastavasti ammattikorkeakoulututkintoon johtavasta koulutuksesta paikan vastaanottaneista 25,1 % oli ottanut paikan vastaan aiemmin vuoden 2001 jälkeen (vrt. Taulukko 1: vuonna 2012 12,2 %:lla oli opiskeluoikeus *edellisenä syksynä*). Osa näistä hakijoista on kuitenkin voinut suorittaa myös jo tutkinnon. Siten voidaan arvioida että aidosti ensikertalaisten osuus on yliopistojen osalta joihin prosenttiyksiköitä matalampi kuin yllä esitetty 64,8 % ja ammattikorkeakoulujen osalta mahdollisesti lähes kymmenen prosenttiyks-

sikköä matalampi kuin yllä taulukossa 1 esitetty 82,0 %.

On tärkeää huomata, että voimaantulosäännöksistä (L 482/2013 ja L 483/2013) seuraa, että ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakemina pidetään kaikkia muita paitsi taulukon 1 ryhmään C kuuluvia hakijoita sekä osaa ryhmän D edustajista: Paikkojen varaamisesta hyötyvät siis myös ennen vuotta 2014 opiskelupaikan vastaanottaneet. Yhteishaussa huomioitavien opiskeluoikeuksien määrä kasvaa vähitellen tulevina vuosina. Tarkkaa arviota valintojen tulokseen vaikuttavan paikkojen varaamisen tasosta on vaikea tehdä. Olettaen, että hakijajoukko on syksyllä 2014 järjestettävässä haussa samankaltainen ja menestyy hakuprosessissa vastaavasti kuin vuonna 2012, yliopistoihin valittavista noin 87 % (ammattikorkeakouluihin valittavista 93 %) on tutkintoa suorittamattomia. Oletettavasti jollain prosenttiyksiköllä hakijoista on lisäksi keväällä 2014 järjestettävissä valinnoissa vastaanotettu opiskeluoikeus. Jotta paikkojen varaamisella olisi haluttu vaikutus, ensikertalaisille pitäisi varata syksyllä 2014

yliopistoissa keskimäärin yli 87 % paikoista ja ammattikorkeakouluissa keskimäärin yli 93 % paikoista. Ammattikorkeakoulujen osalta on huomattava, että mikäli hakijapopulaatio on tulevaisuudessa samankaltainen, myös siirtymäajan jälkeen paikoista olisi varttava huomattava osa ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville, jotta varaamisella on toivottua vaikutusta.

Lisäksi on huomattava, että paikkojen varaaminen ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville vaikuttaa myös hakijoiden käyttäytymisen muuttumisen myötä. Voidaan olettaa, että paikan vastaanottamiseen suhtaudutaan uudistuksen myötä harkitummin ja hakija ei ota paikkaa vastaan, mikäli hänellä ei ole vakaata aikomusta opiskella kyseisessä koulutuksessa tutkintoon saakka. Näin paikkoja kohdentuisi kyseiseen koulutukseen motivoituneemmille hakijoille. Koulutusjärjestelmän kannalta paikat kohdentuisivat siis paremmin. Kuitenkin sellaisten koulutusten osalta, joissa kysyntä ei ole tähänkään asti riittänyt kaikkien tarjolla olevien paikkojen täyttämiseen, voi entistä useampi paikka jäädä täyttämättä.

Syksyllä 2014 alkavien koulutusten valinnat olivat ensimmäiset, joissa vastaanotetut opiskelupaikat vaikuttavat siihen, määritelläänkö hakija ensimmäistä paikkaansa hakevaksi tulevissa valinnoissa. Hakijoiden määrässä ei havaittu merkittävää muutosta suhteessa edellisiin vuosiin. Myös opiskelemaan hyväksytyjen määrän suhde opiskelupaikan vastaanottaneiden määrään pysyi lähes ennallaan.

Yhden paikan sääntö

Nykyisin korkeakoulujen opiskelijavalinnan niin sanottu yhden paikan sääntö koskee vain yhteishakua: hakija voi tulla hyväksytyksi vain yhteen hakukohteeseen korkeakoulujen yhteishaussa. Koska myös korkeakoulujen erillisvalinnoissa tarjolla olevat opiskeluoikeudet ovat osa tarjonnan kokonaisuutta, yhden paikan sääntöä on syytä laajentaa koskemaan myös muita hakuja. Eri lukukausina alkavista koulutuksista vastaanotettuja opiskeluoikeuksia ei kuitenkaan rajoiteta. Hakija voi eri lukukausina järjestettävissä hauissa

menestyessään ottaa vastaan uuden opiskeluoikeuden ilman, että tällä on vaikutusta hänellä jo oleviin opiskeluoikeuksiin.

Vuoteen 2009 saakka hakija saattoi ottaa vastaa yhden korkeakoulupaikan *lukuvuodessa*. Vuoden 2010 alusta lähtien säädös rajattiin koskemaan vain yhteishakuja ja toisaalta koko lukuvuoden sijaan hakijat ovat voineet ottaa vastaan yhden yhteishaussa tarjolla olevan paikan samana *lukukautena* alkavasta koulutuksesta. Muutosta perusteltiin (HE 7/2009) sillä, että sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa järjestetään opiskelijavalintoja ympäri vuoden, jolloin myös valintojen tulokset saadaan eri aikoina. Aiemman säännöksen soveltaminen johti hakijoiden kannalta kohtuuttomiin tilanteisiin, kuten esimerkiksi silloin, kun tammikuussa alkavaan koulutukseen haluava joutui jo edellisellä kesänä ratkaisemaan, ottaako syksyllä alkavasta koulutuksesta paikan vastaan vai jääkö odottamaan tammikuussa alkavan koulutuksen hakua ja opiskelijavalinnan tulosten julkistamista.

Vuoden 2010 muutoksen jälkeen hakijat ovat voineet ottaa vastaan yhteishaun paikan lisäksi erillishauissa tarjolla olevia paikkoja samana lukukautena alkavasta koulutuksesta. Tämä on johtanut siihen, että vuosittain jotkut hakijat ottava vastaan useita paikkoja, esimerkiksi yhteishaussa saadun kandidaatin ja maisterintutkintoon johtavan opiskelupaikan ja lisäksi yhden tai useamman pelkkään maisterintutkintoon johtavan opiskelupaikan.

Vuoden 2013 syksyllä alkavasta koulutuksesta 153 henkilöä (joilla on suomalainen henkilötunnus), otti vastaan useampia kuin yhden opiskelupaikan. Useimmiten vastaan otettiin yksi (ammattikorkeakoulujen tai yliopistojen) yhteishaun paikka ja lisäksi yliopistojen erillishakujen paikka. Yksittäiset henkilöt ovat ottaneet vastaan jopa 4 tai 5 opiskelupaikkaa (useampia erillishakujen paikkoja). Yhteensä nämä 153 henkilöä ottivat vastaan 323 opiskelupaikkaa. Jotta hakija voi ottaa vastaan pelkästään maisterintutkintoon johtavan opiskelupaikan, tulee hänellä olla alempi korkeakoulututkinto tai sitä vastaavat tiedot. Saman henkilön valitseminen suorittamaan alempaa ja ylempää korkeakoulututkintoa yhteishaussa ja tämän lisäksi suo-

rittamaan ylempää korkeakoulututkintoa erillisvalinnoissa ei ole tarkoituksenmukaista opiskelupaikkojen käyttöä. Vaikka näin vastaanotettujen paikkojen määrä ei korkeakoulujen aloituspaikkojen kokonaisuudessa ole suuri, usean paikan vastaanottaminen samana lukukautena alkavasta koulutuksesta ei kasvata korkeakoulutukseen pääsevien määrää vaan myöhentää muiden hakijoiden koulutukseen pääsyä.

Suomalaisen korkeakoulun osallistuminen yhteis- ja kaksoistutkinto-ohjelmaan, jossa ulkomainen korkeakoulu perii maksuja

Yliopistolain ja ammattikorkeakoululain mukaan korkeakoulujen tutkintoon johtava koulutus ja valintaan liittyvät valintakokeet ovat sekä suomalaisille opiskelijoille että ulkomaalaisille opiskelijoille maksuttomia eräitä laissa säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. Maksuttomuus on osoittautunut haasteeksi korkeakoulujen yhteis- ja kaksoistutkintojen kehittämisessä ja toteuttamisessa silloin, kun ulkomaiset yhteistyökorkeakoulut voivat tai niiden täytyy lainsäädäntönsä mukaisesti periä koulutuksesta maksuja.

Yhteis- ja kaksoistutkinnoilla tarkoitetaan useamman korkeakoulun yhdessä kehittämää ja järjestämää koulutusohjelmaa, joka johtaa yhteen tai useampaan tutkintotodistukseen. Korkeakoulujen kansainvälistymistä hyödyttävä opetus- ja tutkimusyhteistyö rakentuu usein yhteisiin ohjelmiin ulkomaisten korkeakoulujen kanssa. Maksutonta tutkintoon johtavaa korkeakoulutusta ei ole kaikissa suomalaisten korkeakoulujen yhteistyömaisissa. Kansainvälisissä yhteis- ja kaksoistutkinnoissa ulkomaiset yhteistyökorkeakoulut perivät usein maksuja tarjoamistaan opinnoista, mikä on johtanut siihen, että tutkinto ei ole ollut suomalaiselle tai ulkomaalaiselle yhteis- ja kaksoistutkinto-ohjelmaan osallistuvalla opiskelijalle maksuton.

Yhteistyömaksuja perivien korkeakoulujen kanssa on johtanut epäselviin tilanteisiin. Vaikka suomalainen korkeakoulu ei perisikään maksuja opiskelijoilta, käytäntö on ristiriidassa voimassa olevan lainsäädännön kanssa, sillä säädösten mukaan korkeakoulujen tutkintoon johtava koulutus on opiskeli-

jalle maksutonta. Ulkomaisen korkeakoulun perimien maksujen mahdollistaminen selkeyttäisi käytäntöjä ja parantaisi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia kansainväliseen tutkintoyhteistyöhön.

Kansainvälisiin yhteis- ja kaksoistutkintoihin liittyvä koulutuksen maksuttomuutta koskeva poikkeus edellyttää sekä yliopistolain että ammattikorkeakoululain muuttamista. Ehdotettavat säännökset mahdollistaisivat ulkomaisten korkeakoulujen perimät maksut niiden yhteis- ja kaksoistutkintoon tuottamasta osuudesta. Sen sijaan suomalaiset korkeakoulut eivät ehdotettavan säännöksen perusteella edelleenkään voisi periä maksuja, eikä niille voida siirtää ulkomaisen korkeakoulun perimiä lukukausimaksuja.

Kansainväliset yhteistutkinnot ovat tärkeä osa korkeakoulujen kansainvälistymistä. Suomen yliopistot UNIFI ry on tehnyt opetus- ja kulttuuriministeriölle esityksen lainsäädännön muuttamiseksi siten, että suomalaiset korkeakoulut voisivat myöntää tutkintoja sellaisissa yhteis- ja kaksoistutkinnoissa, joissa ulkomaalainen korkeakoulu perii opiskelijoiltaan maksun.

3 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Uudistuksen I vaiheen hallituksen esitykseen HE 44/2012 sisältyy kuvauksia opiskelijavalintojen järjestämisestä eri Euroopan maissa.

4 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

4.1 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on osaltaan vaikuttaa korkeakouluopintojen aloittamisiin alenemiseen ja opiskelupaikkojen parempaan kohdentumiseen ja tätä kautta koulutusjärjestelmän tehostumiseen, korkeakoulutuksesta työmarkkinoille siirtymisen nopeutumiseen ja työllisyysasteen kohoamiseen.

Korkeakouluopintoihin pääsyä halutaan sujuvoittaa edistämällä ilman korkeakoulupaikkaa olevien mahdollisuuksia hakea ja päästä korkeakoulututkintoon johtavaan kou-

lutukseen. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni ensimmäistä korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaansa hakeva tulisi valituksi korkeakouluun. Tavoitteena on siten vaikuttaa koulutuksen tasa-arvoisuuden lisääntymiseen, kun periytyväksi havaittu korkeakoulutus olisi yhä useamman saatavilla. Esityksen tavoitteena on myös osaltaan edistää hallitusohjelman mukaisen nuorten yhteiskuntatakuun toteutumista.

Suomalaisten korkeakoulujen kansainvälisen tutkintoyhteistyön edellytysten turvaamiseksi ja suomalaisten opiskelijoiden kansainvälistymismahdollisuuksien lisäämiseksi ehdotetaan mahdollisuutta poiketa opiskelijalle maksuttoman tutkintoon johtavan koulutuksen periaatteesta kansainvälisissä yhteis- ja kaksoistutkinto-ohjelmissa. Tavoitteena on parantaa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia osallistua tutkinnon myöntävänä korkeakouluna kansainvälisiin yhteis- ja kaksoistutkinto-ohjelmiin, vaikka ulkomainen korkeakoulu perisi opiskelijoiltaan maksuja.

4.2 Toteutusvaihtoehdot

Aloituspaikkojen kohdentaminen ensimmäistä korkeakoulupaikkaansa hakeville

Uudistuksen ensimmäisen vaiheen käsitellessä perustuslakivaliokunta on todennut, että ”korkeakoulututkinnon suorittaneiden tai korkeakoulun opiskelupaikan vastaanottaneiden asema ei saa muodostua kohtuuttomasti heikommaksi kuin ensimmäistä opiskelupaikkaa hakevien, sekä toisen korkeakoulututkinnon suorittamisen ja opiskelualan vaihtamisen tulee olla jatkossakin mahdollista”. (PeVL 23/2012 vp) Tämä on otettu huomioon nykyisessä lainsäädännössä (yliopistolaki 36.4 § ja ammattikorkeakoululaki 28.4 §), ja tästä on huolehdittava myös uudistuksen toisessa vaiheessa.

Valmistelussa on lähdetty siitä, että henkilöllä voi myös jatkossa olla useita opiskeluoikeuksia samaan aikaan. Tähän esitykseen ei sisälly muutosesitystä, jolla rajoitettaisiin opiskeluoikeuksien määrää. Henkilöllä, joka opiskelee korkeakoulussa tai on suorittanut tutkinnon, pitää pääsääntöisesti olla mahdol-

lisuus hakea ja tulla valituksi kaikkeen koulutukseen, joka on ensikertalaisillekin hakijoille tarjolla. Toisaalta alaa tai korkeakoulua vaihtavilla tulisi olla joustavia mahdollisuuksia siirtyä koulutuksesta tai korkeakoulusta toiseen hakematta uutta opiskeluoikeutta. Toteutuksessa on pyrittävä yksinkertaiseen ja hakijoille mahdollisimman ymmärrettävään malliin.

Nykyinen yliopistojen rahoitusmalli ei palkitse tavoitetasoa yli menevien tutkintojen määrästä. Tästä seuraa, että yliopistot jakavat aloituspaikat, joiden katsovat riittävän tutkintotavoitteen täyttämiseen, eri hakuväylien ja hakijaryhmien kesken: aloituspaikan lisääminen yhdessä hakuväylässä tai hakijaryhmälle osoitettuna on pääsääntöisesti pois toisen väylän tai hakijaryhmän aloituspaikoista. Siten aidosti uusien opiskelijoiden sisäänottomäärien nopea merkittävä kasvaminen edellyttää myös sisäänottomäärien kasvattamista kokonaisuudessaan.

Uudistuksen II -vaiheen toteutuksessa on määriteltävä hakeutumisväylät seuraaville kolmelle ryhmälle

1. Ensimmäistä opiskelupaikkaa suomalaisessa korkeakoulussa hakevat eli ns. ensikertalaiset
2. Siirtyjät, eli henkilöt, joilla on opiskeluoikeus korkeakoulussa, ja jotka siirtyvät toiseen koulutukseen, mahdollisesti korkeakoulusta toiseen ja menettävät samalla vanhan opiskeluoikeutensa. Siirtymisellä ei tarkoiteta laajaan hakukohteeseen valitun opiskelijan suuntautumista opiskeluoikeuden suomien mahdollisuuksien sisällä.
3. Suomen korkeakoulujärjestelmässä tutkinnon jo suorittaneet tai usean tutkinnon haluavat toista opiskeluoikeutta hakevat.

Lähtökohtaisesti kaikille ryhmille on oltava tarjolla aloituspaikkoja siten, että minkään ryhmän asema ei muodostu kohtuuttomasti heikommaksi kuin ensimmäistä paikkaansa hakevien. Korkeakoulu päättää aloituspaikkojen kokonaismäärästä ja paikkojen kohdentamisesta. Yhteishakuun liittyvissä säädöksissä on ennen kaikkea kyse ryhmien 1 ja 3 hakeutumisen järjestämisestä, koska näissä on kyse *uuden* opiskeluoikeuden hakemisesta.

ta. Siirtymät (2) on tarkoitus järjestää joustavin käytännön yhteishaun ulkopuolella.

Valmistelussa on vertailtu kahta toteuttamisvaihtoehtoa. Vaihtoehdon A mukaan yhteishaussa valitaan vain ensimmäistä korkeakoulupaikkaansa hakevia. Uuden (esimerkiksi toisen) opiskelupaikan haluaville täytyisi tässä vaihtoehdossa kuitenkin järjestää kattavasti erillishakua. Siirtohaut järjestettäisiin yhteishaun ulkopuolella. Vaihtoehdossa B myös muut kuin ensimmäistä paikkaansa hakevat voisivat yhä hakea yhteishaussa, mutta korkeakouluilla olisi velvollisuus varata erikseen säädettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta kaikissa yhteishaun hakukohteissa paikkoja ensimmäistä paikkaansa hakeville. Myös tässä vaihtoehdossa siirtohaut järjestettäisiin yhteishaun ulkopuolella.

Vaihtoehto B on saanut korkeakouluilta ja muilta sidosryhmiltä enemmän kannatusta ja vaikuttaa myös hakijoiden kannalta selkeämmältä vaihtoehdolta. Vaihtoehto B on perusteltu vaihtoehto seuraavista syistä:

- Koska myös jo opiskelupaikan saaneiden ja/tai tutkinnon suorittaneiden on voitava hakeutua ja saada uusi opiskelupaikka kaikesta koulutuksesta, joka on ensikertalaisillekin tarjolla, on selkeintä järjestää näiden henkilöiden hakeutumismahdollisuus yhteishaun yhteydessä.

- Paikkojen varaaminen on hakijan kannalta ymmärrettävämpi vaihtoehto, koska jo uudistuksen I vaiheessa ensikertalaisten suosimisen mekanismi on nimenomaan paikkojen varaaminen.

- Ensikertalaisten suosiminen erillisten hakujen sijaan paikkoja varaamalla varmistaa sen, että suositetaan nimenomaan ensikertalaisia: paikkojen varaamisella tarkoitetaan minimipaikkamäärän varaamista: mikäli ensikertalaiset menestyvät tätä osuutta paremmin, heitä valitaan varattua paikkamäärää enemmän (vain mikäli minimikriteerit täyttyvät ensikertalaisia ei ole hakenut varattua paikkamäärää, voidaan paikat täyttää ei-ensikertalaisilla). Mikäli korkea-koulun pitäisi kohdentaa aloituspaikat kiinteästi ensikertalaisten ja muiden hakijoiden erillisiin hakuihin, saattaisi hakijakäyttäytymisestä riippuen tulla valituksi ensikertalaisia huonom-

min valinnoissa menestyviä jo opiskelevia tai tutkinnon suorittaneita.

- Hakukohteissa, joihin valitaan vain vähän hakijoita (pienimmillään jopa 1 hakija), ei paikkoja käytännössä voi kohdentaa ensikertalaisille, koska myös muilla on oltava mahdollisuus hakeutua ja tulla valituksi. Tämä huomioitaisiin säädöksissä säätämällä poikkeus velvoitteeseen paikkojen varaamisesta. Mikäli uudistus toteutettaisiin varaamalla yhteishaku kokonaan ensikertalaisille, olisi poikkeus säädettävä joko siten, että tiettyjen hakukohteiden osalta yhteishaussa voisi kuitenkin hakea myös ei-ensikertalaisia, tai siten, että näihin tiettyihin hakukohteisiin haettaisiin kokonaan yhteishaun ulkopuolella. Tämä olisi monimutkaista ja hakijoiden kannalta vaikeaselkoista.

- Myös vieraskielisen koulutuksen osalta paikkojen varaaminen ensikertalaisille hakijoille on koettu ongelmalliseksi yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Käytännössä paikkojen varaamisella suositaisiin ulkomailla korkeakoulututkinnon tai korkeakoulukelpoisuuden tuottavan tutkinnon suorittaneita. Vaihtoehdossa B voitaisiin paikkojen varausvelvoitteeseen säätää poikkeus vieraskielisen koulutuksen osalta.

Myös uudistuksen toisessa vaiheessa korkeakoulu päättäisi ensikertalaisille varattavien aloituspaikkojen määrästä siten, että kaikkien ensikertalaisille tarjolla olevaan koulutukseen on kohtuullinen määrä aloituspaikkoja ja myös ei-ensikertalaisille.

Toisen syklin valinnoissa (yliopistojen maisterin tutkintoon johtavat ohjelmat, ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavat ohjelmat) paikkojen varaaminen niille, joilla ei ole toisen syklin tutkintoa tai jotka eivät ole vastaanottaneet opiskeluoikeutta ei ole tarkoituksenmukaista, koska yliopisto-opiskelijat saavat useimmiten opiskeluoikeuden maisterin tutkintoon jo alemman tutkinnon opiskeluoikeuden saamisen yhteydessä, eikä luontevaa ensikertalaisuuden käsitettä toisen syklin koulutuksen osalta voida määritellä. Käytännössä paikkojen varaaminen suosisi merkittävästi ulkomailla kandidaatin tutkinnon suorittaneita.

Ehdotettavilla säännöksillä korkeakoulut velvoitetaan varaamaan paikkoja ensimmäis-

tä korkeakoulupaikkaa hakeville kaikissa yhteishakuun kuuluvissa ensimmäisen syklin koulutuksissa, eli valittaessa opiskelijoita suorittamaan ammattikorkeakoulututkintoa, alempaa korkeakoulututkintoa, sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, sekä pelkästään ylempää korkeakoulututkintoa sellaisessa koulutuksessa, jonka yliopisto järjestää siten, ettei koulutukseen kuulu alempaa korkeakoulututkintoa (lääketiede ja hammaslääketiede). Korkeakoulu päättää varattavien paikkojen määrästä.

Velvollisuutta paikkojen varaamiseen ei kuitenkaan olisi valittaessa opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen ja valittaessa opiskelijoita koulutukseen, johon korkeakoulu valitsee niin pienen määrän opiskelijoita, että paikkojen varaamisesta aiheutuisi hakijoiden asettaminen kohtuuttomasti eriarvoiseen asemaan. Harkinta jäisi korkeakoululle, mutta laissa annettaisiin mahdollisuus säätää tästä tarvittaessa tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valmistelussa on todettu, että valittaessa opiskelijoita jo työelämässä oleville suunnattuun koulutukseen ei paikkojen varaaminen myöskään ole tarkoituksenmukaista. Tällaista opetusjärjestelyiltään työn ohessa suoritettavaksi soveltuvaa koulutusta järjestetään ennen kaikkea ammattikorkeakouluissa. Tällaisissa koulutuksissa ammattikorkeakoulu määrittelee hakukelpoisuuden erikseen.

Valmistelussa taidealan koulutusta tarjoavien korkeakoulujen edustajat ovat ehdottaneet, että alan erityispiirteistä johtuen myöskään taidealoille valittaessa ei tarvitsisi varata paikkoja ensikertalaisille hakijoille, mutta alakohtaisia poikkeamismahdollisuuksia ei ehdotuksessa ehdoteta säädettäväksi. Yleinen hakukohteen pienuus soveltuisi perusteena myös taidealalla.

Ensikertalaisille varattavien paikkojen osalta ”eri henkilöryhmiin kuuluvien osuus kaikista hakijoista” voi olla ongelmallinen peruste arvioida kohtuullisuutta, koska hakijoiden osuudet eivät välttämättä kerro todellisesta kysynnästä: osuuksia voidaan esimerkiksi erilaisilla eri tahojen sosiaalisessa mediassa liikkeelle laittamalla kampanjoilla kasvattaa. Ensisijaisten hakijoiden määrä kertoo asiasta jonkin verran paremmin, mutta se-

kään ei viime kädessä kerro kuinka tosissaan hakija on hakemassa. Usein kiintiön kohtuullisuudesta kertoo parhaiten eri hakijaryhmiin kuuluvien osuus valituista aiemmissä valinnoissa.

Varattavien paikkojen määrän määrittäminen jää korkeakoulun tehtäväksi. Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa paikkojen varaamista ja sen vaikutusta tuloksiin.

Yhteishaku

Kun edellä ehdotetusti säädettäisiin velvollisuudesta varata paikkoja yhteishaun hakukohteissa, tulisi samalla tarkentaa yhteishaun hakukohteita koskevia säädöksiä. Nykytilassa (uudistuksen I vaiheen lainsäädäntö) yhteishaun hakukohteista säädetään seuraavasti:

Yliopistolaki 36.2 §: ”Valittaessa opiskelijoita joko pelkästään alempaan korkeakoulututkintoon tai sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon taikka pelkästään ylempään korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin opiskelijavalinta järjestetään korkeakoulujen yhteishaun avulla. Korkeakoulujen yhteishakua ei kuitenkaan käytetä otettaessa opiskelijoita muuhun kuin tämän lain nojalla rahoitettavaan koulutukseen tai otettaessa siirto-opiskelijoita. Yliopisto voi lisäksi päättää jättää yhteishaun ulkopuolelle vieraskielisen koulutuksen sekä sellaisen rajatulle kohderyhmälle suunnatun koulutuksen, johon hakevien kelpoisuuden yliopisto on määritellyt erikseen”.

Ammattikorkeakoululaki 28.2 §: ”Valittaessa opiskelijoita ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin opiskelijavalinta järjestetään korkeakoulujen yhteishaussa. Korkeakoulujen yhteishakua ei kuitenkaan käytetä otettaessa opiskelijoita muuhun kuin tämän lain nojalla rahoitettavaan koulutukseen tai otettaessa siirto-opiskelijoita. Ammattikorkeakoulu voi lisäksi päättää jättää yhteishaun ulkopuolelle vieraskielisen koulutuksen sekä sellaisen rajatulle kohderyhmälle suunnatun koulutuksen, johon hakevien kelpoisuuden ammattikorkeakoulu on määritellyt erikseen”.

Ensimmäisen syklin koulutusten osalta korkeakoulujen käytännöt jossain määrin

vaihtelevat sen osalta, mitä hakuja ne jättävät yhteishaun ulkopuolelle. Valtaosassa ammattikorkeakouluja avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella tehtävät valinnat on toteutettu osana yhteishakua. Ammattikorkeakoulut ovat kuitenkin syksyllä 2014 muuttamassa käytäntöjään siten, että avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen perusteella tehtävät valinnat järjestetään erillisvalintoina. Niin ikään yliopistoissa on yleisempää järjestää avoimessa yliopisto-opetuksessa suoritettujen perusteella tehtävät valinnat yhteishaun ulkopuolella. Luonnoksesta hallituksen esitykseksi annetuissa lausunnoissa korkeakoulut pitävät luontevampana avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen perusteella tehtävien valintojen järjestämistä erillisvalintoina.

Korkeakouluilla on myös erilaisia käytäntöjä sen suhteen, pitääkö valinnan perusteena olevat suoritukset olla tehtyinä jo ennen hakemista (kevällä) vai vasta vähän ennen valintaa. Vaikka hakukelpoisuuden tuottavat suoritukset ja tulokset eivät ole tiedossa hakuaikana, voidaan haku kuitenkin järjestää. Näin tehdään jo ylioppilastutkintojen osalta: keväällä ylioppilaskirjoituksiin osallistuvien tietoja tuloksista saadaan vasta hakuajan päättymisen jälkeen.

Nykytilassa yliopistot järjestävät runsaasti erillishakuja ja näistä osan täsmälleen samassa aikataulussa yhteishaun kanssa. Keväällä 2013 Opetushallituksen yliopistohaku.fi -hakupalvelussa järjestettävässä yliopistojen yhteishaussa oli 482 hakukohdetta ja erillishaussa 1 378 hakukohdetta, joista 124:n hakuaika oli sama kuin yhteishaun hakuaika. Erillishakukohteista 497:n hakuaika päättyi vasta yhteishaun hakuajan päättymisen (1.4.2013) jälkeen. Erillishakujen hakukohteista 429 oli pelkkään alempana tai alempaa ja ylempään tutkintoon johtavia hakuja. Ammattikorkeakouluissa ei nykytilassa järjestetä mittavia määriä erillishakuja. Hyväksyttävä peruste jättää haku yhteishaun ulkopuolelle voisi olla haun ja/tai koulutuksen aikataulun sopimattomuus yhteishaun aikatauluun. Nostamalla tämä kriteeri säädökseen, voitaisiin rajoittaa hakujen jättämistä yhteishaun ulkopuolelle.

Opetushallituksen ylläpitämien hakujärjestelmien lisäksi erillishakuja järjestetään myös yliopistojen omien hakupalveluiden ja -järjestelmien avulla. Useissa tapauksissa samaan koulutukseen voi hakeutua yhteishaun lisäksi samassa tai jossain määrin poikkeavassa aikataulussa järjestettävässä erillishaussa. Hakijan kannalta selkeämpää olisi, että koulutukseen haettaisiin mahdollisimman kattavasti yhteishaussa siten, että mahdolliset poikkeavat valintaperusteet olisivat tarjolla yhteishaussa samassa hakukohteessa vaihtoehtoisina valintaperusteina.

Edellä kuvatun perusteella ehdotetaan tarkennettaviksi säännöksissä perusteita, joilla korkeakoulut voivat jättää hakuja yhteishaun ulkopuolelle: yliopisto tai ammattikorkeakoulu voisi päättää jättää yhteishaun ulkopuolelle ainoastaan vieraskielisen koulutuksen sekä sellaisen rajatulle kohderyhmälle suunnatun koulutuksen, johon hakevien kelpoisuuden yliopisto tai ammattikorkeakoulu on määritellyt erikseen ja jonka järjestäminen ei ole mahdollista samassa aikataulussa yhteishaun kanssa. Lisäksi avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella tehtävät valinnat sekä siirto-opiskelijavalinnat voisi jättää yhteishaun ulkopuolelle.

Näin esimerkiksi tiedekilpailuissa menestymisen perusteella tehtävät ja muut pääasiallisesta valintatavasta poikkeavalla tavalla tehtävät valinnat järjestettäisiin kattavammin osana yhteishakua silloin, kun valinnat johtavat lukukauden alussa voimaan tulevaan opiskeluoikeuteen ja valintaprosessi voidaan järjestää yhteishaun aikataulussa.

Yliopistoille on ongelmallista järjestää vieraskielisen sekä suomen- ja ruotsinkielisen maisterivaiheen koulutuksen hakuja eri aikataululla. Siten olisi perusteltua, että yliopistot voisivat järjestää suomen- ja ruotsinkieliset haut samassa yhteishausta poikkeavassa aikataulussa vieraskielisen kanssa. Yhteishakua ei tarvitsisi käyttää myöskään valittaessa siirto-opiskelijoita, joskin se olisi myös heidän osaltaan osittain mahdollista.

Siirto-opiskelijat

Siirto-opiskelijalla tarkoitetaan tässä esityksessä henkilöä, jonka opiskeluoikeus siirtyy ammattikorkeakoulusta tai yliopistosta toiseen saman tai läheisen alan opintoihin sekä henkilöä, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulun sisällä siten, että tavoitetutkinto tai tutkintonimike vaihtuu. Korkeakoulu päättää siirtymisen edellytyksistä, jotka voivat liittyä esimerkiksi siirtoa hakevan opiskelijan opintosuorituksiin tai opintomenestykseen.

Uusien ”turhien” opiskeluoikeuksien kysynnän vähentämiseksi siirto-opiskelijoiden ottamiseen tulee kannustaa voimakkaasti. Tämä edellyttää uusia säädöksiä, tietojärjestelmäkehitystä ja yhteisiä käytäntöjä.

Nykyisin siirtohaun käytännöt eivät ole selkeitä, eikä siirtymiä tarjota systemaattisesti. Käytäntöjä pitää yhtenäistää ja siirtojen järjestämistä pitää tukea paremmin keskityillä (Opetushallituksen) tietojärjestelmissä. Siirtohakuna toteutettavan opiskelijavalinnan osalta olisi nostettava säädökseen asti korkeakoulun mahdollisuus edellyttää siirtyjää luopumaan alkuperäisestä opiskeluoikeudesta siirryessään korkeakoulusta toiseen. Etenkin yliopistoissa ja myös oikeuskirjallisuudessa (Tarmo Miettinen, Opiskeluoikeuden saaminen ja lakkaaminen yliopistossa, Edilex 2013/28) on esitetty näkemyksiä, joiden mukaan alkuperäisestä opiskeluoikeudesta luopumiseen ei voida nykysäännösten perusteella velvoittaa. Siirtymätilanteessa opintoihin jo käytetty aika tulisi myös vähentää opiskelijan käytettävissä olevasta opiskeluaajasta, koska kyse on nimenomaan opiskeluoikeuden siirtämisestä korkeakoulusta toiseen. Tällä hetkellä ei ole yhdenmukaista käytäntöä jäljellä olevan opiskeluaajan laskeamisesta, josta tulisi siten myös säätää.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut ryhmän, jonka tehtävänä on koordinoida ja tukea ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opiskelijavalintojen kehittämistä, määrittää ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen sähköisten hakujärjestelmien ja valtakunnallisten yhteishakujen kehittämissuunnitelmia ja toimia korkeakoulujen sähköinen hakujärjestelmä -hankkeen johtoryhmänä. Ryhmässä

on edustajia opetus- ja kulttuuriministeriöstä, Opetushallituksesta, ammattikorkeakouluista ja yliopistoista, opiskelijajärjestöistä sekä toisen asteen opinto-ohjaajista. Korkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämissuunnitelma valmisteli vuoden 2013 aikana suositukset siitä miten siirtymäkäytäntöjä kehitettäisiin. Suositukset on julkaistu OKM:n verkkosivuilla:

www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/opiskelijavalinnat/liitteet/20131202_Opiskelijavalintojen_kehittamisryhmä-Opiskelijavalintasuosituksset-I.pdf

ja

www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/opiskelijavalinnat/liitteet/20131202_Opiskelijavalintojen_kehittamisryhmä-Opiskelijavalintasuosituksset-II.pdf

Suosituksen mukaan kunkin koulutuksen tulisi määritellä ne alat, joissa suoritettujen opintojen perusteella siirto-opiskelijoita otetaan. Korkeakoulujen tulisi määritellä valintaperusteet ja luoda joustavat siirtymäväylät yhdessä lähialojen kanssa. Siirtoperusteiden tulisi pohjautua aiempaan opiskeluoikeuteen ja korkeakoulun määrittelemiin suoritettuihin korkeakouluopintoihin ja niissä menestymiseen. Siirtymiseen edellytettävien opintojen määrittelyssä tulisi tehdä alakohtaista yhteistyötä. Siirtyjät voidaan ohjata tarvittaessa myös soveltuvuuskokeeseen. Myös erillisten valintakokeiden järjestäminen siirtyjille on mahdollista, jos opintomenestys ei erottele hakijoita tarpeeksi. Siirtyminen tulee pääsääntöisesti mahdollistaa vasta vuoden opintojen jälkeen kuitenkin niin, että siirtoa voisi hakea ensimmäisen lukuvuoden lopussa.

Tieto siirtymismahdollisuuksista on tarpeen paitsi siirtymistä juuri suunnitteleville, myös niille, jotka eivät ole tulleet valituksi ensisijaisesti toivomaansa koulutukseen ja jotka siksi joutuvat harkitsemaan opiskelupaikan vastaanottamista jostakin vähemmän mieleisistä koulutuksesta. Suositusten mu-

kaan tieto otettavien siirto-opiskelijoiden määrästä tulisi julkaista niin tarkasti kuin mahdollista. Selvää kuitenkin on, että tarkan lukumäärän määrittely voi olla mahdotonta, koska se esimerkiksi vaihtelee sen mukaan miten vuosikursseilla on tilaa. Ainakin siirtojen määrän vaihteluväli tulisi määritellä tai todeta ettei siirto-opiskelijoita oteta.

Siirto-opiskelijoiden haut voidaan järjestää Opetushallituksen ylläpitämää opintopolku.fi – palvelua hyödyntäen. Korkeakoulujen tulisi syöttää tiedot siirtymämahdollisuuksista palveluun yhteisen kuvausmallin mukaisesti. Kuvauksessa kerrotaan, minkä alojen opintojen perusteella koulutukseen voi siirtyä. Korkeakouluilla ei kuitenkaan olisi velvollisuutta opintopolku.fi –palvelun käyttöön siirto-opiskelijoiden valinnassa, ja esimerkiksi jo olemassa olevia korkeakoulun sisäisiä siirtymäkäytäntöjä voitaisiin jatkaa. Tarkoitus ei ole monimutkaistaa joustavia käytäntöjä, joissa opiskelija voi esimerkiksi vaihtaa pääainetta omalla ilmoituksellaan.

Suosituksen mukaan siirtohaut voidaan järjestää yhtenäisessä aikataulussa kaksi kertaa vuodessa tai jatkuvaa hakuaikaa hyödyntäen sellaisilla aloilla, joissa kaikki tietyt kriteerit täyttävät valitaan. Siirto-opiskelijan valintapäätökseen tulisi sisällyttää tieto opiskelijalta mahdollisesti edellytettävistä täydentävistä opinnoista. Lisäksi suositellaan, että päätökseen sisällytettäisiin myös tieto siitä, mitä aikaisemmin suoritettuja opintoja hyväksiluetaan.

Kun korkeakoulut ottavat kattavasti käyttöön suositusten mukaiset siirtymäkäytännöt ja uusien opiskeluoikeuksien kysyntä jo opiskelevien osalta saadaan kääntymään laskuun, voidaan yhteishaussa varata ensikertalaisille hakijoille enemmän paikkoja. Siirtymisen mahdollistamat monimuotoisemmat opintopolut myös edesauttavat siirtyjien valmistumista.

Tapauksia, joissa koulutuksen (tai edes lähialan) opintoja ei voi opiskella sivuaineena eivätkä siirtooperusteet käytännössä poikkeaisi yhteishaun valintaperusteista, ei suosituksissa käsitelty. Tämä johtuu siitä, että kyseisenlaisten koulutusten valintaperusteet siirtyville ja uutta opiskeluoikeutta hakeville olisivat käytännössä samat. Näin ollen opis-

kelupaikkojen avaaminen haettavaksi kummallekin ryhmälle erikseen olisi oletettavasti vaikeaa ja saattaisi arvaamatta suosia väärää ryhmää. Kaikille aloille ei todennäköisesti luoda siirtymäkäytäntöjä.

Yllä esitetystä johtuen lakiin ehdotetaan otettavaksi siirto-opiskelijan määrittely. Määrittelyllä siirtymisen merkitystä opiskelijavalinnoissa halutaan korostaa. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi opiskeluoikeuden päättymisestä siirto-opiskelijoiden valitsemisen yhteydessä sekä opiskeluoikeudesta, joka on jäljellä siirtymisen jälkeen.

Ehdotettavien säädösten mukaisesti siirtohautkin voitaisiin järjestää osana yhteishaun, vaikkakin yleisempänä käytäntönä tulee olemaan niiden järjestäminen erillisinä poikkeavassa aikataulussa. Periaatteessa korkeakoulu voisi järjestää koulutuksiinsa hakemisen jopa niin, että kaikki tiettyyn koulutukseen hakevat hakisivat yhteen yhteishaun hakukohteeseen, jonka sisällä järjestettäisiin erilaisia valintatapajonoja pääasiallisen valintatavan, avoimen yliopisto-opetuksen perusteella valittavien ja myös siirtyjien valinnan osalta.

Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi yliopistolain 39 ja 41 §:n ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta (HE /2014 vp) ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan opiskelija voi ilmoittautua poissa olevaksi ensimmäisenä lukuvuotenaan vain, jos hän 1) suorittaa asevelvollisuuslain (1438/2007), siviilipalveluslain (1446/2007) tai naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaista palvelua; 2) on äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaalla; tai 3) on oman sairauden tai vamman vuoksi kykenemätön aloittamaan opintojaan. Säännöstä sovellettaisiin myös otettaessa siirto-opiskelijoita.

Yhden paikan sääntö

Säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että hakija voi ottaa vastaan yhden opiskeluoikeuden samana lukukautena alkavasta koulutuksesta. Yhden paikan säännön laajentaminen saattaa jossain määrin hankaloittaa paikkojen täyttämistä vieraskielisessä maisterivaiheen koulutuksessa, jossa tieto saapu-

matta jäävistä opiskelijoista saadaan mahdollisesti hyvin myöhään, jolloin näiden tilalle ei voida enää valita jo muista koulutuksista opiskelupaikan vastaanottaneita hakijoita. Koska suurin osa useita opiskelupaikkoja vastaanottavista on ottanut nimenomaan yhteishaussa tarjolla olevan paikan ja lisäksi yhteishaun ulkopuolisten hakujen paikan, ei kyse kuitenkaan ole tarkoituksenmukaisesta opiskelupaikkojen käytöstä.

Oikaisumenettelyjen yhtenäistäminen

Yliopistolain 82 § mukaan opiskelijaksi hakenut henkilö saa hakea yliopistolta kirjallisesti oikaisua opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen 14 päivän kuluessa *valinnan tulosten julkistamisesta*. Ammattikorkeakoululain 57 §:n mukaan opiskelijaksi hakenut saa vaatia ammattikorkeakoulun toimielimeltä oikaisua opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen 14 päivän kuluessa *päätöksen tiedoksisaannista*.

Korkeakoulusektorien erilaisille säännöksille ei ole perusteita, ja ne hankaloittavat sektorien yhteisten käytäntöjen luomista yhteisessä yhteishaussa. Korkeakoulut ovat pitäneet tulosten julkistamista yksiselitteisyydessään parempana ajankohtana määrääjän laskemisen alkuajankohdaksi.

Opiskelijavalintaa koskevan oikaisun hakemisen määrääjän laskemista koskevat säännökset ehdotetaan yhtenäistettäväksi siten, että sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa aika lasketaan alkavaksi yhdenmukaisesti tulosten julkistamisesta.

Tulosten julkistamista ei ole säädöksissä tai lakien esitöissä aiemmin määritelty, ja muutoksen yhteydessä olisikin syytä määritellä mitä tulosten julkaiseminen tarkoittaa. Käytännössä hakijat saavat tulokset yleisimmin tietoonsa verkkopalvelun kautta. Hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa otetaan kantaa siihen, mitä tulosten julkaisemisella tarkoitetaan.

Yksityiskohtaisissa perusteluissa otetaan kantaa myös siihen, ovatko hakukelpoisuutta koskevat päätökset tai useampivaiheisissa valinnoissa hakijoille ilmoitettavat välitulokset jatkoon päässeistä valituskelpoisia päätöksiä,

eli onko niissä kyse ”valinnan tulosten julkistamisesta”.

5 Keskeiset ehdotukset

Ensimmäistä korkeakoulupaikkaansa hakevien aseman parantamiseksi korkeakoulut veloitettaisiin varaamaan paikkoja ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville kaikissa yhteishakuun kuuluuissa ensimmäisen syklin koulutuksissa, eli valittaessa opiskelijoita suorittamaan ammattikorkeakoulututkintoa, alempaa korkeakoulututkintoa, sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, sekä pelkästään ylempää korkeakoulututkintoa sellaisessa koulutuksessa, jonka yliopisto järjestää siten, ettei koulutukseen kuulu alempaa korkeakoulututkintoa. Korkeakoulu päättäisi varattavien paikkojen määrästä. Velvollisuutta paikkojen varaamiseen ei kuitenkaan olisi valittaessa opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen ja valittaessa opiskelijoita koulutukseen, johon korkeakoulu valitsee niin pienen määrän opiskelijoita, että paikkojen varaamisesta aiheutuisi hakijoiden asettaminen kohtuuttomasti eriarvoiseen asemaan. Ammattikorkeakoulujen osalta paikkojen varaamisvaatimus ei koskisi myöskään valintaa sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden ammattikorkeakoulu on määritellyt erikseen. Harkinta jäisi korkeakoululle.

Hakujärjestelmän selkeyttämiseksi ja korkeakoulujen toisistaan poikkeavien toimintatapojen vähentämiseksi tarkennettaisiin säännöksissä perusteita, joilla korkeakoulut voivat jättää hakuja yhteishaun ulkopuolelle: korkeakoulu voisi päättää jättää yhteishaun ulkopuolelle ainoastaan vieraskielisen koulutuksen sekä sellaisen rajatulle kohderyhmälle suunnatun koulutuksen, johon hakevien kelpoisuuden korkeakoulu on määritellyt erikseen ja jonka järjestäminen ei ole mahdollista samassa aikataulussa yhteishaun kanssa. Myös avoimen korkeakouluopetuksen suoritusten perusteella tehtävät valinnat sekä siirto-opiskelijoiden valinta voidaan jättää yhteishaun ulkopuolelle, joskin ne voidaan järjestää myös osana yhteishakua.

Toisen syklin koulutusten osalta tarkennetaan perusteita, joilla koulutuksen voi jättää yhteishaun ulkopuolelle: yliopisto/ammattikorkeakoulu voisi päättää jättää yhteishaun ulkopuolelle myös suomen- tai ruotsinkielisen pelkkään maisterintutkintoon tai ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen, jonka haku järjestetään samassa yhteydessä vieraskielisen koulutuksen haun kanssa.

Siirto-opiskelijoiden ottamisen mahdollistamiseksi ja uusien opiskelupaikkojen kysynnän vähentämiseksi alan tai korkeakoulun vaihtajien osalta säädetään opiskeluoikeuden menettämisestä siirto-opiskelijoiden valitsemisen yhteydessä sekä opiskeluoikeudesta, joka on jäljellä siirtymisen jälkeen: lisätään yliopisto- ja ammattikorkeakoululakeihin siirto-opiskelijan määritelmä ja säännös siitä, että siirto-opiskelijaa otettaessa siirto-opiskelijan opiskeluoikeus lähtökorkeakoulussa päättyy siirtymisen yhteydessä. Mikäli opiskelija on otettu siirto-opiskelijana, opiskeluoikeus määrittyy uuden tutkinnon mukaan. Opiskeluoikeudesta vähennetään aiemman opiskeluoikeuden mukaiseen opiskeluun käytetty aika.

Jotta mahdollisimman monille riittäisi opiskelupaikka, tarkennetaan yhden paikan sääntöä siten, että hakija voisi ottaa vastaan yhden opiskelupaikan samana lukukautena alkavasta perustutkintoon johtavasta koulutuksesta, ottaen huomioon yhteishaun ja sen ulkopuoliset valinnat.

Hakijoiden yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi yhtenäistetään opiskelijavalintaa koskevan oikaisun hakemisen määräajan laskemista koskevat säännökset siten, että sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa aika lasketaan alkavaksi yhdenmukaisesti tulosten julkaisemisesta.

6 Esityksen vaikutukset

6.1 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Opiskelijavalintojen uudistuksen I ja II vaiheiden uudistusten vaikutukset toteutuvat kolmella tavalla:

1. Kun ensikertalaisille varataan paikkoja riittävästi, heitä valitaan enemmän. Siirtymä-

vaiheessa tämä hyöty kohdistuu myös ennen 2014 paikan vastaanottaneille tutkintoa suorittamattomille.

2. Hakijoiden käyttäytyminen muuttuu, kun paikan vastaanottamisella on vaikutusta hakijan asemaan tulevissa hauissa. Paikkoja ei todennäköisesti oteta nykyiseen tapaan vastaan koulutuksista, joissa hakijat eivät aio opiskella tutkintoon asti. Tästä seuraa paikkojen kohdentuminen motivoituneemmille henkilöille. Koulutusjärjestelmän kannalta paikat kohdentuvat siis paremmin. Matalan kysynnän hakukohteissa vaikutus voi olla myös se, ettei kaikkia aloituspaikkoja saada täytettyä.

3. Uusien opiskelupaikkojen osalta kysyntää voidaan vähentää siirto-opiskelijoiden valintaa lisäämällä, jolloin yhteishaun paikat voidaan varata kattavammin ensikertalaisille. On kuitenkin huomioitava, että opiskelupaikkojen kokonaismäärää tämä tuskin kasvattaa: korkeakoulut pyrkivät pääsemään tutkintotavoitteeseen, mutta eivät sen yli. Paikat siirtyjille ovat pois yhteishaun paikoista. Korkeakoulun opiskelijavalinnan suunnittelua kuitenkin helpottaa, että turhia opiskeluoikeuksia ei synny, ja tätä kautta valinnat voidaan mitoittaa aiempaa oikeammin. Lisäksi siirtyminen edesauttaa valmistumista.

Näistä keskimäinen (2) toteutui jo keväällä 2014 järjestettävissä valinnoissa. Vaikutus 1 alkaa toteutua korkeakoulujen päätöksistä riippuen vuoden 2015 keväällä tai kattavammin tässä esityksessä esitettyjen säännösmuutosten myötä velvoitettaessa paikkojen varaamiseen vuoden 2016 keväällä, kuten myös vaikutus 3, korkeakoulujen järjestäessä kattavammin siirtymäkäytäntöjä.

6.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Uudistuksen I vaiheen mukaisen korkeakoulujen valtakunnallisen yhteishaun käyttöönottamisen ja ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakeville varattavien aloituspaikkojen myötä koulutustiedostukseen kohdistuu siirtymävaiheessa paljon vaatimuksia. Tässä esitettävä korkeakoulujen velvollisuus paikkojen varaamiseen aiheuttaa edelleen vaatimuksia koulutustiedotukselle. Korkeakoulu-

jen on järjestettävä oma tiedotuksensa hakijoille sekä opintojen ja hakeutumisen ohjaamiseen osallistuville tahoille siten, että hakijoille muodostuu oikea kuva siitä, mitä opiskelupaikan vastaanottaminen merkitsevät tulevien hakumahdollisuuksien ja -väylien kannalta. Myös jo tutkinnon suorittaneiden, alan vaihtoa harkitsevien hakijoiden osalta uuden tilanteen selvittäminen edellyttää koulutustiedotusta.

Korkeakoulujen hakujen kokoaminen kattavammin yhteishaun osana järjestettäväksi aiheuttaa työtä korkeakouluissa. Korkeakoulujen opiskelijahaun prosessit yhtenäistyvät ja virtaviivaistuvat.

Ensikertalaisten suosimisesta voi seurata, että hakijat eivät enää nykyisessä määrin ota vastaan sellaisia opiskelupaikkoja, joissa tutkintoa ei aiota suorittaa. Tämä voi puolestaan lisätä avoimen korkeakouluopetuksen kysyntää jopa merkittävästi. Voisi olla perusteltua suunnitella avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaa vastaamaan erityisesti tähän kysyntään.

Kaksois- ja yhteistutkintojen mahdollistaminen opiskelijoiltaan maksuja perivien ulkomaalaisten korkeakoulujen kanssa selkeyttäisi käytäntöjä ja mahdollistaisi korkeakoulujen yhteistyön jatkumisen niiden maiden kanssa, jotka oman lainsäädäntönsä perusteella voivat tai joutuvat perimään opiskelijoilta maksuja.

6.3 Taloudelliset vaikutukset

Korkeakoulujen yhteishaun tietojärjestelmien kehitys (KSHJ -hanke) on ollut käynnissä opetushallituksessa vuodesta 2010 alkaen. Saman järjestelmäkokonaisuuden osia toteutetaan osana SADe -ohjelman oppijan palvelukokonaisuutta toisen asteen yhteishaun ja muun peruskoulun jälkeisen koulutuksen tarpeisiin. Opiskelijavalintojen uudistuksen I -vaiheen edellyttämiä ominaisuuksia toteutetaan vielä syksyllä 2014.

Uudistuksen II vaihe edellyttää tietojärjestelmien jatkokehitystä Opetushallituksen palveluissa. Toisen vaiheen vaatimien ominaisuuksien on oltava koulutustarjontatietoa koskevien muutosten osalta valmiina keväällä 2015 ja muuta kehittämistä voidaan tehdä

vielä syksyllä 2015 kevään 2016 valintojen toteuttamista varten.

Tietojärjestelmään on tehtävä laajennuksia erityisesti siirto-opiskelijoiden hakuun ja yhden paikan säännön muutokseen liittyen. Siirto-opiskelijoiden valinta edellyttää koulutustarjontatiedon ja hakulomakkeen ominaisuuksien kehittämistä. Tietojärjestelmien kehittämisen kustannukset ovat arviolta yhteensä 1 400 000 euroa vuosina 2014–2016. Toteutettavat ominaisuudet lisäävät tämän jälkeen korkeakoulujen haku- ja valintapalveluiden vuosittaisia käyttö- ja ylläpitokustannuksia arviolta 150 000 eurolla vuodesta 2016 alkaen.

7 Asian valmistelu

Uudistuksen I vaiheen hallituksen esityksen antamisen jälkeen uudistuksen toista vaihetta on valmisteltu yhdessä korkeakoulujen ja muiden sidosryhmien kanssa. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman opiskelijavalintojen kehittämisryhmän toimeksiannosta toteutettiin selvitystyö, joka tuotti kuvauksen siirtymiskäytäntöjen nykytilanteesta ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Lisäksi korkeakoulujen opiskelijavalintojen kehittämisryhmä valmisteli suositukset opiskelijavalintojen kehittämiseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on järjestänyt sidosryhmille useita seminaareja ja työpajoja opiskelijavalintauudistuksen II vaiheesta.

7.1 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Lausuntoja lakiluonnoksesta pyydettiin kaikilta korkeakouluilta sekä keskeisiltä opiskelija-, työntekijä- ja työnantajajärjestöiltä ja viranomaisilta. Lausuntoja saapui yhteensä 54. Kaikki yliopistot ja 15 ammattikorkeakoulua antoivat lausunnon. Lausuntoja pyydetessä esitysluonnokseen sisältyi ehdotus hakemusmaksun perimisestä ulkomaisen tutkinnon perusteella hakevilta.

Hakemuksen käsittelymaksu jakoi näkemykset. Kuusitoista lausunnon antajaa, mukana yksi yliopisto ja useita ammattikorkeakouluja, kannatti ehdotusta. Vastaava määrä

lausunnonantajia, lausuntoja antaneet korkeakoulujen opiskelijajärjestöt mukaan luetuna, piti ajatusta huonona tai suhtautui siihen epäillen. Loput eivät ottaneet ehdotukseen kantaa. Pääasiallinen syy maksun vastustamiseen on, että niiden pelätään vähentävän ulkomaalaisten opiskelijoiden hakeutumista suomalaisiin korkeakouluihin. Opiskelijajärjestöt pitivät ehdotusta kaikista näkökulmista haitallisena yliopistojen kansainvälistymiselle. Säännökseen toivottiin lisäselvyyttä eräiden erityisryhmien osalta (IB-, EB-, Reifeprüfung-tutkinnot, pohjoismaiset hakijat). Hakijamaksujen sijaan useat lausunnonantajat ehdottivat lukukausimaksujen sallimista EU-/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille. Ehdotettu maksun toteutustapa sai kuitenkin lausunnonantajilta selvän tuen. Lausuntojen johdosta lain yksityiskohtaisiin perusteluihin on lisätty IB-, EB- ja Reifeprüfung-tutkintoja sekä pohjoismaisia hakijoita koskeva selvennys.

Ehdotus ulkomaisten korkeakoulujen perimien maksujen sallimisesta yhteis- ja kaksoistutkinnoissa sai lausunnoissa laajaa kannatusta. Opiskelijajärjestöt (SAMOK ja SYL) näkevät kuitenkin järjestelyn riskinä maksuttomuuden kiertämisen. Useissa lausunnoissa pidettiin tärkeänä, että suomalaiset yliopistot saisivat vastaavasti periä maksuja EU-/ETA-alueen ulkopuolelta tulevilta opiskelijoilta.

Useimmat lausunnonantajat pitivät yhteishaun ottamista entistä vahvemmin opiskelijavalinnan lähtökohdaksi sekä erillisvalinnan ja sen käytön ehtojen määrittelemistä laissa perusteltuna. Useissa lausunnoissa todettiin, että valinta avoimen korkeakouluopetuksen suoritusten perusteella tulisi yksiselitteisesti voida tapahtua erillisvalintana. Tämä toivomus on toteutettu lakiehdotuksessa.

Opiskelupaikkojen varaaminen ensimmäistä opiskelupaikkaansa hakeville sai lausunnoissa yleistä kannatusta. Opiskelijajärjestöt kuitenkin epäilevät järjestelyn toimivuutta ja pelkäävät sen johtavan välivuosiin: toissijaisia opiskelupaikkoja ei ehkä oteta vastaan tai edes haeta, koska se vaikeuttaa hakeutumista toivepaikkaan jatkossa. Paikkojen varaamisvelvoitteen laajuus ja tulkinta herättivät kysymyksiä. Opetus- ja kulttuuriministeriölle

ehdotettu asetuksenantovaltuus sai kritiikkiä. Asetuksenantovaltuudesta on tässä ehdotuksesta luovuttu.

Siirto-opiskelijan määrittelyä laissa kannatettiin lausunnoissa pääsääntöisesti. Määrittelyä toivottiin omaksi pykäläkseen tai vähintään momentikseen. Määrittely on tässä ehdotuksessa siirretty omaksi momentikseen opiskelijavalintaa koskevaan pykälään. Siirto-opiskelijoiden opiskeluaajan määräytymisen todettiin erityisesti opiskelijajärjestöjen lausunnoissa vaativan lisätarkastelua. Sekä sääntelyä että perusteluja on tämän johdosta tarkennettu.

Yhden uuden opiskelupaikan sääntö luku-kaudessa sai hyväksynnän lausunnonantajilta joitakin opiskelijajärjestöjä lukuun ottamatta. Heidän näkemyksensä mukaan säännös on tarpeeton, koska se koskee vain pientä joukkoa opiskelijoita. Ehdotusta ei ole muutettu.

Ammattikorkeakoulujen oikaisumenettelyn muuttamista yliopistojen mallin mukaiseksi kannattivat kaikki asiasta lausuneet.

8 Riippuvuus muista esityksistä

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta (HE /2014 vp). Lakiesitys koskee erikoistutuskoulutusta. Siinä ehdotetaan muutettavaksi yliopistolain 36 §:n 1 momenttia ja ammattikorkeakoululain 28 §:n 1 momenttia siten, että muutokset tulisivat voimaan samanaikaisesti tämän esityksen muutosten kanssa vuoden 2015 alusta. Kyseisiin pykäliin ehdotetaan rinnakkaisia muutoksia tässä esityksessä.

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnassa on käsiteltävänä myös hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain 39 ja 41 §:n ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta (HE /2014 vp). Lakiesitys koskee opiskeluaikoja. Siinä ehdotetaan lisättäväksi yliopistolain 39 §:ään uusi 3 momentti ja muutosta 41 §:n 3 momenttiin. Vastavasti esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ammattikorkeakoululain 29, 30 ja 32 §:ää. Nämä muutokset tulisivat voimaan 1 päivänä

elokuuta 2015. Kyseisiin pykäliin ehdotetaan rinnakkaisia muutoksia tässä esityksessä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Yliopistolaki

8 §. Opetuksen maksuttomuus. Pykälässä säädettäisiin yhdenmukaisesti voimassa olevan lain kanssa tutkintoon johtavan korkeakouluopetuksen maksuttomuudesta. Pykälään lisättäisiin kuitenkin poikkeus, joka mahdollistaisi yliopistojen osallistumisen yhteis- ja kaksoistutkintoihin johtavan koulutuksen tarjoamiseen yhdessä ulkomaisten korkeakoulujen kanssa niissäkin tapauksissa, joissa ulkomainen korkeakoulu perii opetukseen liittyvän maksun tai maksuja.

Yhteis- ja kaksoistutkintoja koskeva säännös sijoittuisi pykälän 1 momenttiin. Säännöksen tarkoituksena olisi mahdollistaa suomalaisten yliopistojen yhteistyö tutkintokoulutuksessa koulutuksesta maksuja perivien ulkomaisten korkeakoulujen kanssa. Suomalainen yliopisto ei voisi edes välillisesti saada taloudellista hyötyä opiskelijan ulkomaiselle korkeakoululle maksamista tutkinto-opintoihin liittyvistä maksuista. Yhteistutkinnolla tarkoitetaan pykälässä kahden tai useamman korkeakoulun yhdessä kehittämää ja järjestämää koulutusta, joka johtaa yhteen, yhteiseen tutkintoon. Kaksoistutkinnolla tarkoitetaan yhteistutkintoa vastaavaa koulutusta, joka johtaa kahteen tai useampaan rinnakkaiseen tutkintoon.

Voimassa olevan lain 2 momentin sisältö ehdotetaan jaettavaksi 2 ja 3 momentteihin ilman asiallista muutosta. Viittausta maksuista säätämiseen tarkennettaisiin kuitenkin siten, että se selvästi koskisi vain yliopistojen julkisoikeudellisia suoritteita. Yliopisto voisi edelleen periä maksuja muusta toiminnastaan kuin 1 momentissa tarkoitettua tutkinto-opetuksesta. Yliopistojen julkisoikeudellisiin suoritteisiin liittyviä maksuja säänneltäisiin nykyiseen tapaan valtioneuvoston asetuksella valtion maksuperustelakia noudattaen. Asiaa koskeva säännös päivitetäisiin teknisesti, ilman sisällöllistä vaikutusta. Viittaukset koroklakiin ja maksujen ulosottokelpoisuuteen päivitetäisiin teknisesti.

36 §. Opiskelijavalinta. Pykälää ehdotetaan lyhennettäväksi ja sen otsikko muutettavaksi muuttuvaa sisältöä vastaavaksi. Pykälään jäisi kaksi nykyisistä kuudesta momentista. Säilyvät momentit olisivat voimassa olevan lain momentit 1 ja 3. Näihin momentteihin sisältyvät säännökset siitä, että opiskelijavalinnasta päättää yliopisto ja että opiskelijat otetaan suorittamaan laissa määriteltyjä tutkintoja. Säännöstä yhdenvertaisten valintaperusteiden soveltamisesta hakijaryhmän sisällä täsmennettäisiin poistamalla säännöksestä sana ”tällöin”. Näin säännös soveltuisi sanamuotonsa mukaan myös tapauksiin, joissa hakijaryhmiä on vain yksi. Nykyinen 6 momentti siirtyisi sellaisenaan uuden 36 a §:n (Yhteishaku ja erillisvalinnat) 3 momentiksi. Pykälän muu sisältö korvattaisiin 36 a, 36 b ja 38 §:iin otettavilla säännöksillä. Pykäläot-sikon muuttamisella pyritään selventämään säännöstä ja yhdenmukaistamaan sitä yleis-kielen sekä ammattikorkeakoululain kanssa.

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa määriteltäisiin siirto-opiskelijan käsite ja säädettäisiin yliopiston velvollisuudesta ottaa siirto-opiskelijoita. Opiskelijavalinta siirtohakuna on joustava keino mahdollistaa tutkintojen suorittaminen ja luoda monimuotoisia opintopolkuja. Säännöksellä pyritään lisäämään siirtohaun käyttöä ja vähentämään yksittäisillä opiskelijoilla olevien opiskeluoikeuksien määrää. Säännös tarkoittaa yliopiston velvollisuutta edistää siirto-opiskelijavalintaa niillä aloilla, joilla se on tosiasiallisesti mahdollista. Siirto-opiskelijalla tarkoitetaan opiskelijaa, joka siirtyy suomalaisesta korkeakoulusta toiseen tai yliopiston sisällä tutkinnosta toiseen. Mikäli opiskelu-oikeuteen tehdään opiskelijan aloitteesta yliopiston sisällä pienempiä muutoksia, kyseessä ei olisi varsinainen siirto-opiskelijavalinta. Tällainen muutos olisi esimerkiksi pääaineen vaihto. Toisin kuin varsinainen siirto-opiskelijavalintaa sitä eivät koskisi hallituksen esityksessä (/2014) esitetyt ensimmäisen vuoden poissaoloa koskevat rajoitukset. Siirto-opiskelijan siirtyminen tapahtuu opiskelijan hakemuksesta. Opiskelu-oikeuden myöntävä yliopisto määrittää siir-

tymisen ehdot ja valitsee siirtyjät. Jotta siirto olisi mielekäs, edellyttää se yleensä, että merkittävä osa opiskelijan suorittamista opinnoista voidaan sisällyttää uuden opiskeluoikeuden mukaiseen tutkintoon. Opiskelijalla tulisi olla riittävä tieto hyväksiluettavista suorituksista ennen paikan vastaanottamista. Yliopiston tulee myös kiinnittää huomiota siirtohaun sääntöjen läpinäkyvyyteen sekä yhdenvertaisuuden toteutumiseen siirroissa. Säännös kattaisi myös tilanteet, joissa opiskelija siirtyy ammattikorkeakoulusta yliopistoon tai päinvastoin.

Siirto-opiskelijavalinta olisi osa yliopiston opiskelijavalintaa ja siihen sovellettaisiin siten pykälän 1 ja 3 momentin säännöksiä sekä lain 82 §:n 1 momentin mukaista oikaisumenettelyä. Opiskelupaikan vastaanottamista koskeva ilmoitusvelvollisuus (38 §) sekä luku- ja ilmoittautumisen mahdollisine poisaolorajoituksineen (39 §) koskisi siirto-opiskelijoita. Lisäksi laissa säädettäisiin siirto-opiskelijoiden opiskeluoikeuden kestosta (41 §) sekä siitä, että he siirtyessään menettävät siirron perusteena olevan opiskeluoikeutensa saadessaan uuden opiskeluoikeuden sen tilalle (43 §). Siirtyminen ja siihen liittyvät opintojen kestoon vaikuttavat seikat tulisi ottaa huomioon harkittaessa lisä-ajan myöntämistä opiskelijalle (42 §). Opiskelupaikan vastaanottamista koskevat määrälliset rajoitukset (38 §) eivät koskisi siirto-opiskelijavalintaa. Siirto-opiskelijoita koskeva sääntely ei vaikuttaisi opiskelupaikan korkeakoulussa jo saaneiden mahdollisuuteen osallistua muihin korkeakoulujen tarjoamiin hakuihin ja saada siten uusi opiskeluoikeus entisen tai entisten rinnalle.

36 a §. Yhteishaku ja erillisvalinnat. Uudessa pykälässä säädettäisiin yliopistojen opiskelijavalinnan toteuttamisesta yhteishauna ja erillisvalintoina. Voimassa oleva laki ei tunne erillisvalinnan käsitettä, joka on kuitenkin käytössä yliopistoissa. Erillisvalinnalla, josta voidaan käyttää myös nimitystä erillishaku, tarkoitetaan kaikkia opiskelijavalintoja yhteishakua lukuun ottamatta. Yhteishaku asetettaisiin säännöksessä lähtökohtaiseksi opiskelijavalinnan toteutustavaksi tutkintoon johtavan koulutuksen osalta jatkotutkintokoulutusta lukuun ottamatta. Koulutus on

tutkintoon johtavaa, kun opiskelijalla on oikeus suorittaa korkeakoulututkinto. Yliopisto voisi järjestää opiskelijavalinnan erillishakuna vain pykälän 2 momentissa luetelluissa tapauksissa. Poikkeukset yhteishaun käyttämisestä eivät olisi pakollisia, vaan yliopisto päättäisi erillishaun käyttämisestä 2 momentin mukaisissa tapauksissa. Pakollisista poikkeuksista luovuttaisiin pykälän selkeyttämiseksi ja yhteishaun ensisijaisuuden vahvistamiseksi. Pykälä korvaisi voimassa olevan lain 36 §:n 2 momentin säännökset.

Yliopisto voisi käyttää erillishakua valitessaan opiskelijoita sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden yliopisto on määritellyt erikseen ja jonka hakua ei voida järjestää samassa aikataulussa yhteishaun kanssa. Tämä poikkeus on ilman aikataulua koskevaa edellytystä jo nykyisessä laissa. Aikataulua koskevalla vaatimuksella poikkeuksen alaa kavennettaisiin yhteishaun käytön lisäämiseksi. Aikatauluesteen olemassaoloa arvioidessa otetaan huomioon sekä valinnan järjestämisen että opintojen aloittamisen ajankohta ja aikataulu.

Erillisvalintaa voitaisiin niin ikään käyttää yhteishaun asemesta valittaessa opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen. Sama poikkeus on jo voimassa olevassa laissa. Poikkeusta täydennettäisiin mahdollisuudella jättää valinta yhteishaun ulkopuolelle otettaessa opiskelijoita suomen- tai ruotsinkieliseen maisterikoulutukseen samassa valinnassa vieraskielisen koulutuksen haun kanssa. Poikkeuksesta olla käyttämättä yhteishakua otettaessa opiskelijoita muun kuin yliopistolain nojalla rahoitettavaan koulutukseen luovuttaisiin. Ainakin osa tämän poikkeuksen alaan kuuluvista tapauksista voitaisiin edelleen jättää yhteishaun ulkopuolelle yllä kuvatun rajatuille kohderyhmille suunnattua koulutusta koskevan poikkeuksen perusteella.

Erillisvalintaa voitaisiin käyttää myös valittaessa opiskelijoita avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella sekä otettaessa siirto-opiskelijoita. Pykälän 3 momenttina olisi voimassa olevan lain 36 §:n 6 momentti sellaisenaan. Momentti koskee yhteishaussa käytettävää korkeakou-

lujen valtakunnallista tietovarantoa ja opiskelijavalintarekisteriä.

36 b §. Opiskelupaikkojen varaaminen. Uudessa pykälässä säädettäisiin yliopiston velvollisuudesta varata opiskelupaikkoja hakijoille, jotka eivät ole suorittaneet aiemmin Suomen korkeakoulujärjestelmän mukaista tutkintoa eivätkä vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa. Kevätlukukaudella 2014 tai sitä ennen alkaneesta korkeakoulututkintoon johtavasta koulutuksesta paikan vastaanottaneita käsiteltäisiin edelleen säännöksessä tarkoitetulla tavalla ensikertalaisina, ja he kuuluisivat hakijaryhmään, jolle paikkoja varataan.

Säännös korvaisi voimassa olevan lain 36 §:n 4 momentin mukaisen vapaaehtoisuuteen perustuvan sääntelyn. Velvollisuus varata paikkoja koskisi vain yhteishakua ja olisi rajattu ensimmäiseen sykliin, eli kandidaattitason opintoihin pyrkimiseen. Sellaisena se kattaisi myös tilanteet, joissa opiskelijoita otetaan opintoihin, jotka johtavat sekä kandidaatin että maisterin tutkintoon. Myös ne harvinaiset tapaukset, joissa opiskelijoita valitaan sellaisiin pelkästään maisterintutkintoon johtaviin opintoihin, jotka järjestetään ilman edeltävää kandidaatin tutkintoa (lääketiede ja hammaslääketiede) kuuluisivat velvoitteen piiriin. Vaikka paikkoja varataan tietty määrä, sen ei ole tarkoitus estää pykälässä tarkoitettujen ensikertalaisten tuleamista valituksi, mikäli heidän valintapistemääränsä mahdollistaa valinnan kiintiön ulko-puolella. Yliopisto päättäisi varattavien paikkojen määrän, jonka tulisi olla sellainen, että sillä on ensikertalaisten valintaa helpottava vaikutus. Yliopisto päättäisi edelleen myös valittavien opiskelijoiden määrästä, koulutustaan perustuvista hakuryhmistä sekä valintaperusteista. Suomen koulutusjärjestelmään kuuluvista korkeakoulututkinnoista säädetään korkeakoulututkintojen järjestelmästä annetussa asetuksessa (464/1998).

Paikkoja tulisi varata kaikissa hakukohteissa lukuun ottamatta pykälän 2 momentissa lueteltuja poikkeuksia. Poikkeuksia olisivat valinta vieraskieliseen koulutukseen sekä valinta koulutukseen, johon yliopisto valitsee niin pienen määrän opiskelijoita, että paikkojen varaamisesta aiheutuisi hakijoiden aset-

taminen kohtuuttomasti eriarvoiseen asemaan. Se, milloin täytettäviä paikkoja on näin vähän, jäisi lähtökohtaisesti yliopiston harkintaan. Yliopiston tulee kuitenkin asiaa harkitessaan ottaa huomioon, että pykälän 4 momentin mukaan yliopistolla olisi edelleen velvollisuus turvata myös korkeakoulututkinnon jo suorittaneilla sekä opiskelupaikan vastaanottaneilla asianmukainen mahdollisuus hakeutua uusiin korkeakouluopintoihin.

Pykälän 3 momentissa mahdollistettaisiin paikkojen varaaminen myös erillisvalinnoissa. Säännös vastaa voimassa olevaa lakia.

Pykälän 4 momenttiin otettaisiin nykyistä sääntelyä vastaavasti yliopiston velvollisuus turvata riittävät koulutukseen hakeutumismahdollisuudet myös opiskelupaikan jo muualla vastaanottaneille ja korkeakoulututkinnon jo suorittaneille. Säännökseen tehtäisiin vähäisiä teknisiä muutoksia. Kohtuullisuutta arvioitaessa painoa voidaan säännöksen sanamuodon puitteissa antaa myös eri hakijaryhmiin kuuluneiden suhteelle aiemmissä valinnoissa hyväksytyistä. Yliopistojen tulisi nykyistä paremmin mahdollistaa opiskelu aiempien opintojen ja suoritettujen tutkinnonosien perusteella.

Pykälän 1 momentin mukaista velvollisuutta varata osa aloituspaikoista hakijoille, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa sovellettaisiin myös hakijaan, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan keväällä 2014 tai sitä ennen alkaneesta koulutuksesta, mutta ei ole suorittanut korkeakoulututkintoa. Toisin sanoen keväällä 2014 tai sitä ennen alkaneesta korkeakoulututkintoon johtavasta koulutuksesta paikan vastaanottaneita käsiteltäisiin edelleen säännöksessä tarkoitetulla tavalla ensikertalaisina, ja he kuuluisivat hakijaryhmään, jolle paikkoja varataan. Vain suomalaisen korkeakoulututkinnon jo suorittaneet ja syksyllä 2014 tai sen jälkeen alkavasta koulutuksesta paikan vastaanottaneet jäisivät kevään 2016 yhteishaussa paikkavarauksen ulkopuolelle.

38 §. Opiskelupaikan vastaanottaminen. Pykälään lisättäisiin uusi 1 momentti, jossa säädettäisiin hakijan oikeudesta ottaa vastaan vain yksi korkeakoulututkintoon johtava

opiskelupaikka samana lukukautena alkavasta koulutuksesta. Säännös koskee opiskeluoikeutta Suomen koulutusjärjestelmän mukaisissa korkeakouluissa. Säännöksellä korvattaisiin voimassa olevan lain 36 §:n 5 momentin säännös siitä, että opiskelija voi tulla yhteishaussa valituksi vain yhteen hakukohteeseen. Yhden paikan sääntö laajenisi koskemaan yhteishaun lisäksi myös saman lukukauden erillisvalintoja. Säännös ei estäisi opiskelijaa ottamasta vastaan useampia korkeakoulututkintoon johtavia opiskelupaikkoja eri lukukausina alkavista koulutuksista. Säännös ei myöskään koskisi siirto-opiskelupaikan vastaanottamista, koska siirtoon liittyy entisen opiskeluoikeuden menettäminen. Henkilöllä olevien opiskeluoikeuksien määrä ei siis kasva. Tältä osin siirto-opiskelupaikan vastaanottaminen rinnastuu tilanteeseen, jossa henkilö jatkaa opiskelua vanhan opiskeluoikeutensa perusteella.

Pykälän nykyinen, ilmoittautumisvelvollisuutta koskeva, 1 momentti siirtyisi 2 momentiksi sellaisenaan.

39 §. Lukuvuosi ja lukukaudet sekä opiskelijaksi ilmoittautuminen. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin lukuvuosimääritelmän oheen lukukausien ajalliset määritelmät. Lukukausien määritelmät ovat tarpeen, koska lukukauteen viitataan voimassa olevan lain 41 §:ssä (opiskeluoikeuteen liittyvät poissaolot) sekä ehdotetussa 38 §:ssä (yhden opiskelupaikan sääntö per lukukausi). Kyseessä olisi tekninen määrittely, jolla olisi vaikutusta vain yllä mainittujen pykälien tulkinnessa. Säännös ei vaikuttaisi yliopiston oikeuteen sijoittaa opetusta sen haluamiin ajankohtiin. Määrittelyllä ei siten olisi vaikutusta esimerkiksi yliopistojen kesäopetusmahdollisuuksiin.

Lukukauden identtinen määritelmä on sisältynyt 2010—2013 lain 38 §:ään, josta se poistettiin 36 §:n edellisen muutoksen yhteydessä.

41 §. Opiskeluoikeus. Pykälään lisättäisiin uusi 5 momentti, joka koskisi siirto-opiskelijoiden opiskeluoikeuden pituuden laskentaa. Tutkinnon suorittamiseen käytävissä oleva aika määräytyisi siirrossa saadun opiskeluoikeuden mukaisen tutkinnon tavoitteellisen suoritusajan (40 §) ja siihen 2

momentin mukaan lisättävän ajan sekä siirron perusteena olevan opiskeluoikeuden mukaiseen opiskeluun käytetyn ajan erotuksena. Tutkinnon suorittamisaikaan laskettaisiin myös poissaolot siirron perusteena olevista opinnoista 3 momentissa säädetyn mukaisesti. Siirto-opiskelijalla olisi oikeus saada lisäaikaa opintoihinsa siten kuin 42 § pykälässä säädetään. Siirto ja sen vaikutus opintojen kestoon tulisi ottaa huomioon lisäajasta päätettäessä.

Myös ennen lukuvuotta 2005—2006 siirron perusteena olevat opintonsa aloittaneet saisivat siirrossa uuden opiskeluoikeuden mukaisen määräajan opinnoilleen. Heidän osaltaan jo käytetty opiskeluaika ei kuitenkaan vähentäisi uuden tavoitetutkinnon mukaan määräytyvää opiskeluaikaa. Näin siksi, koska heidän opiskeluaikansa on ollut rajoittamaton. Koska siirtyminen tapahtuu kuitenkin opiskelijan omasta aloitteesta ja siirtyjä menettää vanhan opiskeluoikeutensa, on opiskeluoikeuden rajoittaminen myös ennen 2005—2006 aloittaneiden osalta perusteltua.

43 §. Opiskeluoikeuden menettäminen. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin, että siirto-opiskelija menettää siirron perusteena olevan opiskeluoikeutensa ottaessaan vastaan uuden, siirtoon perustuvan opiskelupaikan. Säännöksellä tehdään selväksi siirtymisen keskeinen ero muihin opiskelijavalintoihin, joissa uuden paikan vastaanottaminen ei vaikuta jo olemassa oleviin opiskeluoikeuksiin.

Kun henkilö, joka on samassa opiskelijavainnassa saanut opiskeluoikeuden sekä kandidaatintutkinnon että maisterintutkinnon suorittamiseen, siirtyy korkeakoulusta toiseen kesken kandidaattivaiheen, menettää hän nämä kummatkin aikaisemmat opiskeluoikeutensa.

1.2 Ammattikorkeakoululaki

12 §. Opetuksen maksuttomuus. Pykälässä säädettäisiin yhdenmukaisesti nykyisen ammattikorkeakoululain kanssa tutkintoon johtavan korkeakouluopetuksen maksuttomuudesta. Pykälään lisättäisiin kuitenkin poikkeus, joka mahdollistaisi ammattikorkeakoulujen osallistumisen yhteis- ja kaksoistutkintoi-

hin johtavan koulutuksen tarjoamiseen yhdessä ulkomaisten korkeakoulujen kanssa niissäkin tapauksissa, joissa ulkomainen korkeakoulu perii opetukseen liittyvän maksun tai maksuja.

Yhteis- ja kaksoistutkintoja koskeva säännös sijoittuisi pykälän 1 momenttiin. Säännöksen tarkoituksena olisi mahdollistaa suomalaisten ammattikorkeakoulujen yhteistyö tutkintokoulutuksessa koulutuksesta maksuja perivien ulkomaisten korkeakoulujen kanssa. Suomalainen ammattikorkeakoulu ei voisi edes välillisesti saada taloudellista hyötyä opiskelijan ulkomaiselle korkeakoululle maksamista tutkinto-opintoihin liittyvistä maksuista. Yhteistutkinnolla tarkoitetaan pykälässä kahden tai useamman korkeakoulun yhdessä kehittämää ja järjestämää koulutusta, joka johtaa yhteen, yhteiseen tutkintoon. Kaksoistutkinnolla tarkoitetaan yhteistutkintoa vastaavaa koulutusta, joka johtaa kahteen tai useampaan rinnakkaiseen tutkintoon.

Pykälän 2 momentin sisältö ehdotetaan jaettavaksi 2 ja 3 momentteihin ilman asiallista muutosta. Ammattikorkeakoulu voisi edelleen periä maksuja muusta toiminnastaan kuin 1 momentissa tarkoitettua tutkinto-opetuksesta. Ammattikorkeakoulujen julkisoikeudellisiin suoritteisiin liittyviä maksuja säänneltäisiin nykyiseen tapaan valtioneuvoston asetuksella.

28 §. Opiskelijavalinta. Pykälää ehdotetaan lyhennettäväksi ja sen otsikko muutettavaksi muuttuvaa sisältöä vastaavaksi. Pykälään jäisi kaksi nykyisistä kuudesta momentista. Säilyvät momentit olisivat nykyisen lain momentit 1 ja 3. Näihin momentteihin sisältyvät säännökset siitä, että opiskelijavalinnasta päättää ammattikorkeakoulu ja että opiskelijat otetaan suorittamaan laissa määriteltyjä tutkintoja. Säännöstä yhdenvertaisten valintaperusteiden soveltamisesta hakijaryhmän sisällä täsmennettäisiin poistamalla säännöksestä sana ”tällöin”. Näin säännös soveltuisi sanamuotonsa mukaan myös tapauksiin, joissa hakijaryhmiä on vain yksi. Nykyinen 5 momentin sisältö siirtyisi opiskelijavalintarekisterin käyttöä koskevilta osin uuden 28 a §:n (Yhteishaku ja erillisvalinnat) 3 momentiksi. Pykälän muu sisältö korvattaisiin 28 a—28 c §:iin otettavilla säännöksillä.

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa määriteltäisiin siirto-opiskelijan käsite ja säädettäisiin ammattikorkeakoulun velvollisuudesta ottaa siirto-opiskelijoita. Opiskelijavalinta siirtohakuna on joustava keino mahdollistaa tutkintojen suorittaminen ja luoda monimuotoisia opintopolkuja. Säännöksellä pyritään lisäämään siirtohaun käyttöä ja vähentämään yksittäisillä opiskelijoilla olevien opiskeluoikeuksien määrää. Säännös tarkoittaa ammattikorkeakoulun velvollisuutta edistää siirto-opiskelijavalintaa niillä aloilla, joilla se on tosiasiallisesti mahdollista. Siirto-opiskelijalla tarkoitetaan opiskelijaa, joka siirtyy suomalaisesta korkeakoulusta toiseen tai ammattikorkeakoulun sisällä koulutuksesta toiseen siten, että tutkintoon liitettävä tutkintonimike muuttuu. Mikäli opiskeluoikeuteen tehdään opiskelijan aloitteesta ammattikorkeakoulu sisällä pienempiä muutoksia, kyseessä ei olisi varsinaisen siirto-opiskelijavalinta. Tällainen muutos olisi esimerkiksi koulutusohjelman vaihto. Toisin kuin varsinaista siirto-opiskelijavalintaa sitä eivät koskisi hallituksen esityksessä (/2014) esitetyt ensimmäisen vuoden poissaoloa koskevat rajoitukset. Siirto-opiskelijan siirtyminen tapahtuu opiskelijan hakemuksesta. Opiskeluoikeuden myöntävä ammattikorkeakoulu määrittää siirtymisen ehdot ja valitsee siirtyjät. Jotta siirto olisi mielekäs, edellyttää se yleensä, että merkittävä osa opiskelijan suorittamista opinnoista voidaan sisällyttää uuden opiskeluoikeuden mukaiseen tutkintoon. Opiskelijalla tulisi olla riittävä tieto hyväksi luettavista suorituksista ennen paikan vastaanottamista. Ammattikorkeakoulun tulee myös kiinnittää huomiota siirtohaun ohjeistuksen läpinäkyvyyteen sekä yhdenvertaisuuden toteutumiseen siirroissa. Säännös kattaisi myös tilanteet, joissa opiskelija siirtyy ammattikorkeakoulusta yliopistoon tai päinvastoin.

Siirto-opiskelijavalinta olisi osa ammattikorkeakoulun opiskelijavalintaa ja siihen sovellettaisiin siten pykälän 1 ja 3 momentin säännöksiä sekä lain 57 §:n 1 momentin mukaista oikaisumenettelyä. Opiskelupaikan vastaanottamista koskeva ilmoitusvelvollisuus (28 c §) sekä lukukausi-ilmoittautuminen mahdollisine poissaolora-

joituksineen (29 §) koskisi siirto-opiskelijoita. Lisäksi laissa säädettäisiin siirto-opiskelijoiden opiskeluoikeuden kestosta (30 §) sekä siitä, että he siirtyessään menettävät siirron perusteena olevan opiskeluoikeutensa saadessaan uuden opiskeluoikeuden sen tilalle (32 §). Siirtyminen ja siihen liittyvät opintojen keston vaikuttavat seikat tulisi ottaa huomioon harkittaessa lisäajan myöntämistä opiskelijalle (32 §). Opiskelupaikan vastaanottamista koskevat määrälliset rajoitukset (28 c §) eivät koskisi siirto-opiskelijavalintaa. Siirto-opiskelijoita koskeva sääntely ei vaikuttaisi opiskelupaikan korkeakoulussa jo saaneiden mahdollisuuteen osallistua muihin korkeakoulujen tarjoamiin hakuihin ja saada siten uusi opiskeluoikeus entisen tai entisten rinnalle.

28 a §. Yhteishaku ja erillisvalinnat. Uudessa pykälässä säädettäisiin ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnan toteuttamisesta yhteishakuna ja erillisvalintoina. Ammattikorkeakoululaki ei tunne erillisvalinnan käsitettä, joka on kuitenkin käytössä ammattikorkeakouluissa. Erillisvalinnalla, josta voidaan käyttää myös nimitystä erillishaku, tarkoitetaan kaikkia opiskelijavalintoja yhteishakua lukuun ottamatta. Yhteishaku asetettaisiin säännöksessä lähtökohtaiseksi opiskelijavalinnan toteutustavaksi tutkintoon johtavan ammattikorkeakoulukoulutuksen osalta. Koulutus on tutkintoon johtavaa, kun opiskelija on oikeus suorittaa korkeakoulututkinto. Ammattikorkeakoulu voisi järjestää opiskelijavalinnan erillishakuna vain pykälän 2 momentissa luetelluissa tapauksissa. Poikkeukset yhteishaun käyttämisestä eivät olisi pakollisia, vaan ammattikorkeakoulu päättäisi erillishaun käyttämisestä 2 momentin mukaisissa tapauksissa. Pakollisista poikkeuksista luovuttaisiin pykälän selkeyttämiseksi ja yhteishaun ensisijaisuuden vahvistamiseksi. Pykälä korvaisi lain 28 §:n 2 momentin säännökset.

Ammattikorkeakoulu voisi käyttää erillishakua valitessaan opiskelijoita sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden ammattikorkeakoulu on määritellyt erikseen ja jonka hakua ei voida järjestää samassa aikataulussa yhteishaun kanssa. Tämä poikkeus

on ilman aikataulua koskevaa edellytystä jo nykyisessä laissa. Aikataulua koskevalla vaatimuksella poikkeuksen alaa kavennettaisiin yhteishaun käytön lisäämiseksi. Aikatauluesteen olemassaoloa arvioitaessa otetaan huomioon sekä valinnan järjestämisen että opintojen aloittamisen ajankohta ja aikataulu. Poikkeuksesta olla käyttämättä yhteishakua otettaessa opiskelijoita muun kuin ammattikorkeakoululain nojalla rahoitettavaan koulutukseen luovuttaisiin. Ainakin osa tämän poikkeuksen alaan kuuluvista tapauksista voitaisiin edelleen jättää yhteishaun ulkopuolelle yllä kuvatun rajatuille kohderyhmille suunnattua koulutusta koskevan poikkeuksen perusteella.

Erillisvalintaa voitaisiin niin ikään käyttää yhteishaun asemesta valittaessa opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen. Sama poikkeus on jo nykyisessä laissa. Poikkeusta täydennettäisiin mahdollisuudella jättää valinta yhteishaun ulkopuolelle otettaessa opiskelijoita suomen- tai ruotsinkieliseen ylempään ammattikorkeakoulututkintoon samassa valinnassa vieraskielisen koulutuksen haun kanssa.

Erillisvalintaa voitaisiin käyttää myös valittaessa opiskelijoita avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella sekä otettaessa siirto-opiskelijoita. Pykälän 3 momenttina olisi nykyisen lain 28 §:n 5 momentti korkeakoulujen valtakunnallista tietovarantoa ja opiskelijavalintarekisterin käyttöä koskevilta osin.

28 b §. Opiskelupaikkojen varaaminen. Uudessa pykälässä säädettäisiin opiskelupaikkojen varaamisesta hakijoille, jotka eivät ole suorittaneet aiemmin Suomen korkeakoulujärjestelmän mukaista tutkintoa eivätkä vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa. Säännös korvaisi nykyisen lain 28 §:n 4 momentin mukaisen vapaaehtoisuuteen perustuvan sääntelyn. Velvollisuus varata paikkoja koskisi vain yhteishakua ja olisi rajattu ensimmäiseen sykliin. Se ei siis koskisi ylempää ammattikorkeakoulututkintoa. Vaikka paikkoja varataan tietty määrä, sen ei ole tarkoitus estää pykälässä tarkoitettujen ensikertalaisten tuleamista valituksi, mikäli heidän valintapistemääränsä mahdollistaa valinnan kiintiön ulkopuolella.

Ammattikorkeakoulu päättäisi varattavien paikkojen määrän, jonka tulisi olla sellainen, että sillä on ensikertalaisten valintaa helpottava vaikutus. Ammattikorkeakoulu päättäisi edelleen myös valittavien opiskelijoiden määrästä, koulutustaustaan perustuvista hakuryhmistä sekä valintaperusteista. Suomen koulutusjärjestelmään kuuluvista korkeakoulututkinnoista säädetään korkeakoulututkintojen järjestelmästä annetussa asetuksessa (464/1998).

Paikkoja tulisi varata kaikissa hakukohteissa, lukuun ottamatta pykälän 2 momentissa lueteltuja poikkeuksia. Poikkeuksia olisivat valinta vieraskieliseen koulutukseen, valinta koulutukseen, johon ammattikorkeakoulu valitsee niin pienen määrän opiskelijoita, että paikkojen varaamisesta aiheutuisi hakijoiden asettaminen kohtuuttomasti eriarvoiseen asemaan sekä valinta sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden ammattikorkeakoulu on määritellyt erikseen. Viimeksi mainittuja ovat esimerkiksi jo työelämässä oleville suunnatut koulutukset, joihin valituilta usein edellytetään työkokemusta. Siitä, milloin täytettäviä paikkoja on niin vähän, että paikkoja ei tarvitsisi varata, jää lähtökohdaisesti ammattikorkeakoulun harkintaan. Ammattikorkeakoulun tulee kuitenkin asiaa harkitessaan ottaa huomioon, että pykälän 4 momentin mukaan ammattikorkeakoululla olisi edelleen velvollisuus turvata myös korkeakoulututkinnon jo suorittaneilla sekä opiskelupaikan vastaanottaneille asianmukainen mahdollisuus hakeutua uusiin korkeakouluopintoihin.

Pykälän 3 momentissa mahdollistettaisiin paikkojen varaaminen myös erillisvalinnoissa. Säännös vastaa ammattikorkeakoululaissa nykyisin säädettyä.

Pykälän 4 momenttiin otettaisiin nykyistä sääntelyä vastaavasti ammattikorkeakoulun velvollisuus turvata riittävät koulutukseen hakeutumismahdollisuudet myös opiskelupaikan jo muualla vastaanottaneille ja korkeakoulututkinnon jo suorittaneille. Säännökseen tehtäisiin vähäisiä teknisiä muutoksia. Kohtuullisuutta arvioitaessa painoa voidaan säännöksen perusteella antaa myös eri hakijaryhmiin kuuluneiden suhteelle aiem-

missä valinnoissa hyväksytyistä. Ammattikorkeakoulujen tulisi nykyistä paremmin mahdollistaa opiskelu aiempien opintojen ja suoritettujen tutkinnonosien perusteella.

Pykälän 1 momentin mukaista velvollisuutta varata osa aloituspaikoista hakijoille, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa sovellettaisiin myös hakijaan, joka on ottanut opiskelupaikan vastaan keväällä 2014 tai sitä ennen alkaneesta koulutuksesta, mutta ei ole suorittanut korkeakoulututkintoa. Toisin sanoen keväällä 2014 tai sitä ennen alkaneesta korkeakoulututkintoon johtavasta koulutuksesta paikan vastaanottaneita käsiteltäisiin edelleen säännöksessä tarkoitettulla tavalla ensikertalaisina ja he kuuluisivat hakijaryhmään, jolle paikkoja varataan. Vain suomalaisen korkeakoulututkinnon jo suorittaneet ja syksyllä 2014 tai sen jälkeen alkavasta koulutuksesta paikan vastaanottaneet jäisivät kevään 2016 yhteishaussa paikkavarauksen ulkopuolelle.

28 c §. Opiskelupaikan vastaanottaminen. Pykälä muodostuisi nykyisen lain 28 §:n 6 momentista ja uudistetusta yhden opiskelupaikan säännöksestä (28 § 5 momentti). Säännöksen mukaan hakijalla olisi oikeus ottaa vastaan vain yksi korkeakoulututkintoon johtava opiskelupaikka samana lukukautena alkavasta koulutuksesta. Säännös koskee opiskeluoikeutta Suomen koulutusjärjestelmän mukaisissa korkeakouluissa. Yhden paikan sääntö laajenisi koskemaan yhteishaun lisäksi myös saman lukukauden erillisvalintoja. Säännös ei estäisi opiskelijaa ottamasta vastaan useampia korkeakoulututkintoon johtavia opiskelupaikkoja eri lukukausina alkavista koulutuksista. Säännös ei myöskään koskisi siirto-opiskelupaikan vastaanottamisesta siirtohaussa, koska siirtoon liittyy entisen opiskeluoikeuden menettäminen. Henkilöllä olevien opiskeluoikeuksien määrä ei siis kasva. Tältä osin siirto-opiskelupaikan vastaanottaminen rinnastuu tilanteeseen, jossa henkilö jatkaa opiskelua vanhan opiskeluoikeutensa perusteella.

29 §. Lukuvuosi ja lukukaudet sekä opiskelijaksi ilmoittautuminen. Pykälän 1 momenttiin tulisi yliopistolain tapaan lukuvuosi ja

lukukausimääritelmät. Määritelmät ovat tarpeen, koska käsitteisiin viitataan lain 29 §:n ilmoittautumista koskevan säännöksen lisäksi 14 §:n opintojen pituutta, 25 §:n kelpoisuutta opiskelijaksi sekä 30 §:n opiskeluoikeutta koskevissa kohdissa. Lisäksi lukukauden käsitteeseen viitattaisiin ehdotetussa 28 c §:ssä (yhden opiskelupaikan sääntö per lukukausi). Kyseessä olisi tekninen määrittely, jolla olisi vaikutusta vain yllä mainittujen pykälien tulkinnassa. Säännös ei vaikuttaisi ammattikorkeakoulun oikeuteen sijoittaa opetusta sen haluamiin ajankohtiin. Määrittelyllä ei siten olisi vaikutusta esimerkiksi ammattikorkeakoulujen kesäopetusmahdollisuuksiin.

30 §. Opiskeluoikeus. Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, joka koskisi siirto-opiskelijoiden opiskeluoikeuden pituuden laskentaa. Opintoihin käytettävissä oleva aika määräytyisi siirrossa saadun opiskeluoikeuden mukaisen opintojen tavoitteellisen suoritusajan (14 §) ja siihen 2 momentin mukaan lisättävän ajan sekä siirron perusteena olevan opiskeluoikeuden mukaiseen opiskeluun käytetyn ajan erotuksena. Opintojen suorittamisaikaan laskettaisiin myös poissaolot siirron perusteena olevista opinnoista tässä pykälässä säädetyn mukaisesti. Siirto-opiskelijalla olisi oikeus saada lisäaikaa opintoihinsa siten kuin 32 § pykälässä säädetään. Siirto ja sen vaikutus opintojen kestoon tulisi ottaa huomioon lisäajasta päätettäessä.

32 §. Opiskeluoikeuden menettäminen. Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin, että siirto-opiskelija menettää siirron perusteena olevan opiskeluoikeutensa ottaessaan vastaan uuden, siirtoon perustuvan opiskelupaikan. Säännöksellä tehdään selväksi siirto siirtymisen keskeinen ero muihin opiskelijavalintoihin, joissa uuden paikan vastaanottaminen ei vaikuta jo olemassa oleviin opiskeluoikeuksiin.

57 §. Oikaisumenettely. Oikaisumenettelyä koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen saisi vaatia oikaisua 14 päivän kuluessa ”valinnan tulosten julkistamisesta”. Aiemmin valitusaika on lähtenyt kulumaan päätöksen tiedoksisaannista. Muutoksella yhdenmukaistettaisiin säännös yliopistolain kanssa. Muutos on tarpeen, jotta yhteishaku saadaan to-

teutettua ilman viivytyksiä ja tiedoksisaantiin liittyviä näyttöongelmia. Asialla on merkitystä, koska kyseessä on erityisesti keväällä järjestettävän yhteishauun osalta massapäätös, joka koskee kaikkien hakukohteiden tulosten valmistuessa kerralla yli sataatuhatta hakijaa. Julkistaminen tarkoittaa, että hakija voi nähdä omat tuloksensa tunnistautumisen vaativassa sähköisessä palvelussa. Lisäksi tuloksiin voi käydä tutustumassa korkeakoulussa paikan päällä. Mikäli hakijalta on saatu tähän suostumus, voidaan valittujen nimet julkaista myös avoimessa Internetissä. Opiskelijavallinnan tulokset julkistetaan aiemmin ilmoitetuna ajankohtana. Tällöin voidaan edellyttää, että hakijat ottavat selvää valintatuloksesta kohtuullisessa ajassa julkistamisesta. Korkeakoulujen käytäntönä on myös lähettää hakijalle häntä koskeva tieto asiasta kirjeitse. Otettaessa käyttöön korkeakoulujen yhteinen yhteishaku voidaan asia saattaa tiedoksi myös ainoastaan sähköisesti, mikäli hakijalta on tähän ilmaissut suostumuksensa. Korkeakoulun tulee kiinnittää huomiota annettavan muutoksenhakuohjauksen asianmukaisuuteen ja siihen, että hakijalla on mahdollisuus viivytystä saada pykälässä tarkoitetut tiedot valinnassa noudatettujen perusteiden soveltamisesta häneen.

Oikaisumenettelyn kohteena voi olla myös hakukelpoisuutta koskeva korkeakoulun kielteinen päätös. Mikäli hakukelpoisuutta koskevaa oikaisumenettelyprosessia ei saada vietyä läpi ennen valintakokeen järjestämistä, on hakijan voitava osallistua valintakokeeseen hakukelpoisuutta koskevasta päätöksestä riippumatta. Lain mukainen oikaisumenettely ei estä sitä, että korkeakoulu omaloitteisesti korjaa hallintolain mukaisessa menettelyssä päätöksessä olleen asia-, menettely-, tai kirjoitusvirheen.

Joissakin korkeakouluissa ja joillain aloilla on käytössä useampivaiheisia valintoja, joissa esimerkiksi yhden valintakokeen tai karsintatehtävän jälkeen vain osa valitaan jatkoon suorittamaan seuraavaa tehtävää. Valintojen vaiheet voivat tapahtua esimerkiksi peräkkäisinä päivinä. Tällaisissa tapauksissa valinnan vaiheiden välisistä päätöksistä ei voi aikataulusyistä valittaa vaiheiden välissä, eikä hakija voi osallistua valintakokeen seu-

raavaan vaiheeseen vaikka olisikin tyytymättömän päätökseen. Oikaisua voi hakea vastaloppulliseen opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Lakiehdotuksiin ei sisälly asetuksenantovaltuutusta.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2015. Siirto-opiskelijoita koskevan sääntelyn osalta laki tulisi kuitenkin voimaan 1 päivänä elokuuta 2015.

Säännöksiä yhteishausta ja erillisvalinnoista, paikkojen varaamisesta ensikertalaisille sekä opiskelupaikan vastaanottamisesta sovellettaisiin ensimmäisen kerran vasta otettaessa opiskelijoita syyslukukaudella 2016 alkavaan koulutukseen, toisin sanoen keväällä 2016 toteutettavissa valinnoissa. Siihen asti sovellettaisiin voimassa olevan yliopistolain ja ammattikorkeakoululain vastaavia säännöksiä yhteishausta, paikkojen varaamisesta ja opiskelupaikan vastaanottamisesta.

Yhteis- ja kaksoistutkintoja, lukukausia sekä muutoksenhakua koskevia säännöksiä noudatettaisiin lain voimaantulosta alkaen.

4 Suhde perustuslakiin ja sääntämisyjärjestys

Ehdotettuja säädösmuutoksia tulee tarkastella sekä yliopistojen itsehallinnon näkökulmasta että hakijoiden yhdenvertaisuutta ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevasta näkökulmasta.

Yliopistoilla on perustuslain 123 §:n mukaan itsehallinto sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään. Säännös määrittää yhdesä perustuslain 16.3 §:ään kirjatun tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapauden kanssa yliopistojen autonomian. Autonomian muodostuu toiminnan sisällöllisestä sekä taloudellis-hallinnollisesta itsenäisyydestä. Itsehallinnon tarkemmat rajat säädetään lailla. Itsehallintoa voidaan rajoittaa vain painavista syistä ja mahdollisimman suppeasti.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeLV 23/2012 käsitellyt yhteishaun käyttämisen suhdetta yliopistojen autonomiaan. Perustuslakivaliokunta on pitänyt yliopistolain (558/2009) 36 §:n yhteishakuvelvoitetta teknisenä ja siten perustuslain suhteen ongelmattomana. Yhteishaun alan laajentaminen tällä esityksellä ei vaikuta tähän lähtökohtaan. Laajempi yhteishaun käyttämisvelvoite ei heikennä yliopistojen sisällöllistä autonomiaa opiskelijavalinnassa. Hallinnolliseen autonomiaan sillä on vaikutusta. Yhteisvalinnan laajalle käytölle on kuitenkin tässä esityksessä kerrotut painavat yhteiskunnalliset perusteet, jotka liittyvät opiskelijavalinnan sujuvoittamiseen ja opiskelupaikkojen kohdentumiseen. Vaikka itsehallinnon periaatteella on ammattikorkeakoulujenkin osalta merkitystä, on yhteishaun käyttöön velvoittaminen niiden osalta ongelmaton, koska yliopistoja vastaavaa, perustuslakiin kirjattua, autonomian turvaa ammattikorkeakouluilla ei ole.

Paikkojen varaamisen säätäminen esitetyllä tavalla pakolliseksi rajoittaa niin ikään korkeakoulujen toimintamahdollisuuksia. Rajoitus ei kuitenkaan loukkaa yliopiston autonomiaa, koska tosiasiallinen päätösvalta valintojen suhteen säilyy ratkaisevilt osin yliopistolla. Yliopisto päättää varattavien paikkojen määrän lisäksi muun muassa, valittavien opiskelijoiden määrästä, hakuryhmistä ja valintakriteereistä. Lisäksi tähän suhteellisen vähäiseen rajoitukseen on painava perusteltu syy: ilman korkeakoulupaikkaa ja tutkintoa olevien hakijoiden opintoihin pääsyn nopeuttaminen. Vastaavasti velvoite ottaa siirto-opiskelijoita ei loukkaa yliopistojen autonomiaan opiskelijavalinnassa. Säännökselle on lisäksi painava peruste, joka on monimuotoisten opintopolkujen mahdollistaminen ja valmistumisen edistäminen.

Perustuslakivaliokunta on aiemmissa lausunnoissaan (PeLV 23/2012 ja PeVL 13/2013) todennut, että paikkojen varaaminen ensikertalaisille ei ole perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaisen syrjintäkiellon vastaista. Perusteena tähän on se, että eri asemaan asettamisella on hyväksyttävä syy, joka tässä tapauksessa on ”nopeuttaa korkeakouluopinnot aloittamista ja turvata mahdollisimman

monelle hakijalle opiskelupaikka sekä saattaa ensimmäistä korkeakoulupaikkaa hakevat yhdenvertaiseen asemaan jo opiskelupaikan saaneiden kanssa”. Paikkojen varaamisen muuttuminen pakolliseksi ei vaikuta tähän arvioon.

Perustuslakivaliokunta (PeLV 23/2012 ja PeVL 13/2013) on arvioinut paikkojen varaamista myös perustuslain 16 §:n sivistyksellisten oikeuksien kannalta. Pykälän 2 momentista perustuslakivaliokunta on johtanut elinikäisen oppimisen periaatteen, jonka suhteen paikkojen varaaminen voi olla ongelmallista. Paikkojen varaaminen ensikertalaisille voi perustuslakivaliokunnan mukaan ”käytännössä estää korkeakoulututkinnon suorittanutta jatkamasta itsensä kehittämistä suorittamalla toinen tutkinto tai korkeakouluopiskelijan vaihtamasta opiskelualaa, jos ensimmäistä opiskelupaikkaa hakevien kiintiö on hyvin suuri.” Perustuslakivaliokunta onkin todennut, että ”korkeakoulututkinnon suorittaneiden tai korkeakoulun opiskelupaikan vastaanottaneiden asema ei saa muodostua kohtuuttomasti heikommaksi kuin en-

simmäistä opiskelupaikkaa hakevien, sekä toisen korkeakoulututkinnon suorittamisen ja opiskelualan vaihtamisen tulee olla jatkossakin mahdollista.” Tähän esitykseen sisältyy nykyistä sääntelyä vastaavat ehdotukset korkeakoulujen velvollisuudesta turvata riittävät koulutukseen hakeutumismahdollisuudet myös opiskelupaikan jo muualla vastaanottaneille ja korkeakoulututkinnon jo suorittaneille. Opiskelupaikan jo vastaanottaneiden asemaa turvataan myös säätämällä korkeakoulujen velvollisuudesta ottaa siirto-opiskelijoita.

Edellä esitetyn perusteella lakiehdotuksen voidaan katsoa olevan perustuslain yhdenvertaisuutta, sivistyksellisiä oikeuksia, yliopistojen itsehallintoa sekä asetuksen antamista koskevien säännösten mukainen. Koska asia voi kuitenkin olla tulkinnanvarainen, esityksestä tulisi saada eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**yliopistolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yliopistolain (558/2009) 8, 36, 38 ja 39 §, sellaisina kuin niistä ovat 36 ja 38 §
 laissa 482/2013, sekä

lisätään lakiin uusi 36 a ja 36 b §, 41 §:ään uusi 5 momentti ja 43 §:ään uusi 2 momentti
 seuraavasti:

8 §

Opetuksen maksuttomuus

Korkeakoulututkintoon johtava opetus ja opiskelijoiden valintaan liittyvät valintakokeet ovat opiskelijalle maksuttomia, jollei tässä laissa toisin säädetä. Yliopisto voi kuitenkin järjestää sellaista yhteis- tai kaksois-
 tutkintoon johtavaa opetusta, johon liittyvästä omasta osuudestaan ulkomainen korkeakoulu perii maksun.

Muuhun kuin suomen- tai ruotsinkieliseen koulutukseen hakevalta voidaan edellyttää kansainvälisen maksullisen testin suorittamista.

Muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta toiminnasta yliopisto saa periä maksuja. Yliopistojen julkisoikeudellisten suoritteiden maksuista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään julkisoikeudellisten suoritteiden omakustannusarvosta. Jos opiskelijalta perittävää julkisoikeudellista maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien noudattaen, mitä korkolaissa (633/1982) säädetään. Maksu on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

36 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijat ottaa yliopisto. Opiskelija otetaan suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, jompaakumpaa näistä tutkinnoista tai jatkotutkintoa.

Yliopisto ottaa siirto-opiskelijoita. *Siirto-opiskelijalla* tarkoitetaan korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulusta toiseen tai korkeakoulun sisällä tutkinnosta toiseen.

Yliopisto päättää opiskelijavalinnan perusteista. Hakijat voidaan erilaisen koulutustautan perusteella jakaa valinnoissa erillisiin ryhmiin. Samaan ryhmään kuuluviin hakijoihin on sovellettava yhdenmukaisia valintaperusteita. Jonkin kieliryhmän koulutustarpeen turvaamiseksi voidaan yhdenmukaisista valintaperusteista rajoitetusti poiketa.

36 a §

Yhteishaku ja erillisvalinnat

Tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijavalinta järjestetään korkeakoulujen yhteishakuna lukuun ottamatta valintaa jatkotutkintoon johtavaan koulutukseen.

Yliopisto voi käyttää yhteishaun asemesta erillisvalintaa ottaessaan:

1) opiskelijoita sellaiseen rajatulle kohde-ryhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden yliopisto on määritellyt erikseen ja jonka hakua ei voida järjestää yhteishaun aikataulussa;

2) opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen;

3) opiskelijoita suomen- tai ruotsinkieliseen, pelkästään ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen, jonka haku järjestetään samassa yhteydessä vastaavan vieraskielisen koulutuksen haun kanssa;

4) siirto-opiskelijoita;

5) opiskelijoita avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella.

Yhteishaussa käytetään opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa (1058/1998) tarkoitettua opiskelijavalintarekisteriä. Yhteishaun toimittamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

36 b §

Opiskelupaikkojen varaaminen

Yliopiston on yhteishaussa varattava osa opiskelupaikoista niille, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa eivätkä vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa tai ovat ottaneet opiskelupaikan vastaan kevätlukukaudella 2014 tai sitä ennen alkaneesta koulutuksesta, mutta eivät ole suorittaneet korkeakoulututkintoa. Velvollisuus koskee valintaa alempaan ja sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen sekä valintaa sellaiseen ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen, jonka yliopisto järjestää ilman siihen kuuluvaa alempaa korkeakoulututkintoa.

Opiskelupaikkoja ei kuitenkaan tarvitse varata 1 momentissa tarkoitettulla tavalla valittaessa opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen taikka koulutukseen, johon yliopisto valitsee niin pienen määrän opiskelijoita, että

paikkojen varaaminen asettaisi hakijat kohtuuttomasti eriarvoiseen asemaan.

Yliopisto voi varata osan opiskelupaikoista 1 momentissa tarkoitetuille hakijoille myös erillisvalinnoissa.

Yliopiston tulee turvata asianmukainen mahdollisuus päästä koulutukseen myös korkeakoulututkinnon suorittaneille ja opiskelupaikan vastaanottaneille. Yliopiston tulee huolehtia siitä, että eri hakijaryhmiin kuuluvien mahdollisuudet opiskelupaikan saamiseen eivät muodostu hakijoiden yhdenvertaisuuden kannalta kohtuuttoman erilaisiksi. Kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon eri hakijaryhmiin kuuluvien osuus hakijoista, mahdollisuus siirtyä opintoihin muutoin kuin yhteishaun kautta sekä muut näihin rinnastettavat seikat.

38 §

Opiskelupaikan vastaanottaminen

Hakija saa ottaa vastaan vain yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan samana lukukautena alkavasta koulutuksesta. Säännös ei koske siirto-opiskelupaikan vastaanottamista.

Opiskelijaksi hyväksytyn on yliopiston hyväksymisilmoituksessa mainittavan määräjän kuluessa ilmoitettava yliopistolle opiskelupaikan vastaanottamisesta. Jollei opiskelijaksi hyväksyty tee ilmoitusta määräjässä, hän menettää opiskelupaikkansa. Yliopiston on viipymättä merkittävä tieto opiskelupaikan vastaanottamisesta opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 1 §:ssä tarkoitettuun korkeakoulujen hakurekisteriin.

39 §

Lukuvuosi ja lukukaudet sekä opiskelijaksi ilmoittautuminen

Yliopiston lukuvuosi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta. Syyslukukausi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä joulukuuta. Kevätlukukausi alkaa 1 päivänä tammikuuta ja päättyy

31 päivänä heinäkuuta. Opetusta annetaan yliopiston määrääminä ajanjaksoina.

Opiskelijaksi hyväksytyn, joka on ilmoittanut ottavansa vastaan opiskelupaikan, tulee asianomaisen yliopiston määräämällä tavalla ilmoittautua yliopistoon, minkä jälkeen hänet merkitään opiskelijaksi. Opiskelijan on joka lukuvuosi yliopiston määräämällä tavalla ilmoitauduttava läsnä olevaksi tai poissa olevaksi.

41 §

Opiskelu-oikeus

Siirto-opiskelijan oikeus suorittaa tutkinto määräytyy siirrossa saadun opiskelu-oikeuden mukaisen tutkinnon perusteella. Tutkinnon suorittamisaikaan lasketaan myös se läsnä- ja poissaoloaika, jonka opiskelija on käyttänyt siirron perusteena olevan opiskelu-oikeuden mukaiseen opiskeluun. Ennen lukuvuotta 2005—2006 opintonsa aloittaneiden tutkinnon suorittamisaikaan ei kuitenkaan lasketa

siirron perusteena olevan opiskelu-oikeuden mukaiseen opiskeluun käytettyä läsnä- ja poissaoloaika.

43 §

Opiskelu-oikeuden menettäminen

Kun siirto-opiskelija ottaa vastaan uuden opiskelu-oikeuden, hän menettää samalla siirron perusteena olevan opiskelu-oikeutensa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 ____ . Lain 36 §:n 2 momentti sekä 41 ja 43 § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä elokuuta 2015.

Lain 36 a §:n 1 ja 2 momenttia, 36 b §:n 1 ja 2 momenttia sekä 38 §:n 1 momenttia sovelletaan ensimmäisen kerran otettaessa opiskelijoita syyslukukaudella 2016 alkavaan koulutukseen, mihin asti sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki

ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammattikorkeakoululain (932/2014) 12, 28, 29 ja 57 § sekä
lisätään lakiin uusi 28 a—28 c § sekä 30 §:ään uusi 4 momentti ja 32 §:ään uusi 3 momentti
seuraavasti:

12 §

Opetuksen maksuttomuus

Ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava opetus ja opiskelijoiden valintaan liittyvät valintakokeet ovat opiskelijalle maksuttomia. Opetuksen maksuttomuus ei estä ammattikorkeakoulua järjestämästä sellaista yhteis- tai kaksoistutkintoon johtavaa opetusta, johon liittyvästä omasta osuudestaan ulkomaa- lainen korkeakoulu perii maksun.

Muuhun kuin suomen- tai ruotsinkieliseen koulutukseen hakevilta voidaan edellyttää kansainvälisten maksullisten testien suorittamista.

Muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta toiminnasta ammattikorkeakoulu saa periä maksuja. Ammattikorkeakoulujen julkisoikeudellisten suoritteiden maksuista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaissa (150/1992) säädetään julkisoikeudellisten suoritteiden omakustannusarvosta. Jos opiskelijalta perittävää julkisoikeudellista maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuo-

tuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien noudattaen, mitä korkolaisissa (633/1982) säädetään. Maksu on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

28 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijat ottaa ammattikorkeakoulu. Opiskelijat otetaan suorittamaan ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa.

Ammattikorkeakoulu ottaa siirto-opiskelijoita. *Siirto-opiskelijalla* tarkoitetaan korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulusta toiseen tai korkeakoulun sisällä koulutuksesta toiseen siten, että tavoitettututkintoon liitettävä tutkintonimike vaihtuu.

Ammattikorkeakoulu päättää opiskelijavallinnan perusteista. Hakijat voidaan erilaisen koulutustaustan perusteella jakaa valinnoissa erillisiin ryhmiin. Samaan ryhmään kuuluviin

hakijoihin on sovellettava yhdenmukaisia valintaperusteita.

28 a §

Yhteishaku ja erillisvalinnat

Opiskelijoiden valinta ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin järjestetään korkeakoulujen yhteishaussa.

Ammattikorkeakoulu voi käyttää yhteishaun asemesta erillisvalintaa ottaessaan:

1) opiskelijoita sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden ammattikorkeakoulu on määritellyt erikseen ja jonka hakua ei voida järjestää yhteishaun aikataulussa;

2) opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen;

3) opiskelijoita suomen- tai ruotsinkieliseen ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen, jonka haku järjestetään samassa yhteydessä vastaavan vieraskielisen koulutuksen haun kanssa;

4) siirto-opiskelijoita;

5) opiskelijoita avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella.

Yhteishaussa käytetään opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa (1058/1998) tarkoitettua opiskelijavalintarekisteriä. Yhteishaun toimittamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

28 b §

Opiskelupaikkojen varaaminen

Ammattikorkeakoulun on yhteishaussa varattava osa ammattikorkeakoulututkintoon johtavista opiskelupaikoista niille, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa tai ovat ottaneet opiskelupaikan vastaan kevätlukukaudella 2014 tai sitä ennen alkaneesta koulu-

tuksesta, mutta eivät ole suorittaneet korkeakoulututkintoa.

Opiskelupaikkoja ei kuitenkaan tarvitse varata 1 momentissa tarkoitettulla tavalla valittaessa opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen tai sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden ammattikorkeakoulu on määritellyt erikseen taikka koulutukseen, johon ammattikorkeakoulu valitsee niin pienen määrän opiskelijoita, että paikkojen varaaminen asettaisi hakijat kohtuuttomasti eriarvoiseen asemaan.

Ammattikorkeakoulu voi varata osan opiskelupaikoista 1 momentissa tarkoitetuille hakijoille myös erillisvalinnoissa.

Ammattikorkeakoulun tulee turvata asianmukainen mahdollisuus päästä koulutukseen myös korkeakoulututkinnon suorittaneille ja opiskelupaikan vastaanottaneille. Ammattikorkeakoulun tulee huolehtia siitä, että eri hakijaryhmiin kuuluvien mahdollisuudet opiskelupaikan saamiseen eivät muodostu hakijoiden yhdenvertaisuuden kannalta kohtuuttoman erilaisiksi. Kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon eri hakijaryhmiin kuuluvien osuus hakijoista, mahdollisuus siirtyä opintoihin muutoin kuin yhteishaun kautta sekä muut näihin rinnastettavat seikat.

28 c §

Opiskelupaikan vastaanottaminen

Hakija saa ottaa vastaan vain yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan samana lukukautena alkavasta koulutuksesta. Säännös ei koske siirto-opiskelupaikan vastaanottamista

Opiskelijaksi hyväksytyt on ammattikorkeakoulun hyväksymisilmoituksessa mainittavan määräajan kuluessa ilmoitettava ammattikorkeakoululle opiskelupaikan vastaanottamisesta tai hän menettää opiskelupaikkansa. Ammattikorkeakoulun on viipymättä merkittävä tieto opiskelupaikan vastaanottamisesta opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain

1 §:ssä tarkoitettuun korkeakoulujen hakurekisteriin.

29 §

Lukuvuosi ja lukukaudet sekä opiskelijaksi ilmoittautuminen

Ammattikorkeakoulun lukuvuosi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta. Syyslukukausi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä joulukuuta. Kevätlukukausi alkaa 1 päivänä tammikuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta. Opetusta annetaan ammattikorkeakoulun määrääminä ajanjaksoina.

Opiskelijaksi hyväksytyn, joka on ilmoittanut ottavansa vastaan opiskelupaikan, tulee ammattikorkeakoulun määräämällä tavalla ilmoittautua ammattikorkeakouluun, minkä jälkeen hänet merkitään opiskelijaksi. Opiskelijan on joka lukuvuosi ammattikorkeakoulun määräämällä tavalla ilmoitettava läsnä olevaksi tai poissaolevaksi. Opiskelija voi perustellusta syystä muuttaa ilmoitustaan lukuvuoden aikana.

30 §

Opiskeluoikeus

Siirto-opiskelijan oikeus suorittaa tutkinto määräytyy siirrossa saadun opiskeluoikeuden mukaisen tutkinnon perusteella. Tutkinnon suorittamisaikaan lasketaan myös se läsnä- ja poissaoloaika, jonka opiskelija on käyttänyt siirron perusteena olevan opiskeluoikeuden mukaiseen opiskeluun.

32 §

Opiskeluoikeuden menettäminen

Kun siirto-opiskelija ottaa vastaan uuden opiskeluoikeuden, hän menettää samalla siirron perusteena olevan opiskeluoikeutensa.

57 §

Oikaisumenettely

Opiskelijaksi hakenut saa vaatia ammattikorkeakoulun toimielimeltä oikaisua opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen 14 päivän kuluessa valinnan tulosten julkistamisesta. Opiskelijavalinnan tuloksia julkistettaessa on ilmoitettava, miten hakija voi saada tiedon valinnassa noudatettujen perusteiden soveltamisesta häneen ja miten valintaan voi vaatia oikaisua. Opiskelijavalinnan tulosta ei saa oikaisuvaatimuksen johdosta muuttaa kenenkään opiskelemaan valitun vahingoksi.

Opiskelija saa vaatia ammattikorkeakoulun määräämältä toimielimeltä oikaisua 32 §:n mukaisesti annettuun opiskeluoikeuden menettämistä koskevaan päätökseen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Opintosuorituksensa arvosteluun tai muualla suoritettujen opintojen tai muulla tavoin osoitetun osaamisen hyväksilukemiseen tyytymätön opiskelija saa pyytää siihen suullisesti tai kirjallisesti oikaisua, arvostelusta sen suorittaneelta opettajalta ja opintojen hyväksilukemisesta siitä päätöksen tehneeltä. Opintosuorituksen arvostelua koskeva oikaisupyynnö on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, josta opiskelijalla on ollut tilaisuus saada arvostelun tulokset sekä arvosteluperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa. Hyväksilukemista koskeva oikaisupyynnö on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Tässä momentissa tarkoitettua oikaisupyynnön johdosta tehtyyn päätökseen tyytymätön saa vaatia siihen oikaisua tutkintolautakunnalta tai muulta siihen tehtävään määrättyä toimielimeltä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Oikaisuvaatimusmenettelystä säädetään hallintolaissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 28 §:n 2 momentti sekä 30 ja 31 § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä elokuuta 2015.

Lain 28 a §:n 1 ja 2 momenttia, 28 b §:n 1 ja 2 momenttia sekä 28 c §:n 1 momenttia

sovelletaan ensimmäisen kerran otettaessa lain voimaan tullessa voimassa olleita sää-
opiskelijoita syyslukukaudella 2016 alkavaan nöksii.
koulutukseen, mihin asti sovelletaan tämän

Helsingissä 14 päivänä marraskuuta 2014

Pääministeri

ALEXANDER STUBB

Opetus- ja viestintäministeri *Krista Kiuru*

1.

Laki**yliopistolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yliopistolain (558/2009) 8, 36, 38 ja 39 §, sellaisina kuin niistä ovat 36 ja 38 § laissa 482/2013, sekä

lisätään lakiin uusi 36 a ja 36 b §, 41 §:ään uusi 5 momentti ja 43 §:ään uusi 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

8 §

Opetuksen maksuttomuus

Opetuksen maksuttomuus

Korkeakoulututkintoon johtava opetus ja opiskelijoiden valintaan liittyvät valintakokeet ovat opiskelijalle maksuttomia, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Korkeakoulututkintoon johtava opetus ja opiskelijoiden valintaan liittyvät valintakokeet ovat opiskelijalle maksuttomia, jollei tässä laissa toisin säädetä. *Opetuksen maksuttomuus ei estä yliopistoa järjestämästä sellaista yhteis- tai kaksoistutkintoon johtavaa opetusta, mihin liittyvästä omasta osuudestaan ulkomaalainen korkeakoulu perii maksun.*

Muuhun kuin suomen- tai ruotsinkieliseen koulutukseen hakevalta voidaan edellyttää kansainvälisen maksullisen testin suorittamista. Muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta toiminnasta yliopisto saa periä maksuja. Maksuista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaisissa säädetään julkisoikeudellisten suoritteiden omakustannusarvosta.

Muuhun kuin suomen- tai ruotsinkieliseen koulutukseen hakevalta voidaan edellyttää kansainvälisen maksullisen testin suorittamista.

Jos tässä laissa tarkoitettua opiskelijalta perittävää maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien sen mukaan kuin korkolaissa säädetään. Maksu saadaan ulosottaa ilman tuomiota tai päätöstä sen mukaan kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään.

Muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta toiminnasta yliopisto saa periä maksuja. Yliopistojen julkisoikeudellisten suoritteiden maksuista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään julkisoikeudellisten suoritteiden omakustannusarvosta. Jos opiskelijalta perittävää julkisoikeudellista maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien noudattaen, mitä korkolaissa (633/1982) säädetään. Maksu on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä

säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

36 §

Opiskelijaksi ottaminen

Opiskelijat ottaa yliopisto. Opiskelija otetaan suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, jompaakumpaa näistä tutkinnoista tai jatkotutkintoa.

Valittaessa opiskelijoita joko pelkästään alempaan korkeakoulututkintoon tai sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon taikka pelkästään ylempään korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin opiskelijavalinta järjestetään korkeakoulujen yhteishaun avulla. Korkeakoulujen yhteishakua ei kuitenkaan käytetä otettaessa opiskelijoita muuhun kuin tämän lain nojalla rahoitettavaan koulutukseen tai otettaessa siirto-opiskelijoita. Yliopisto voi lisäksi päättää jättää yhteishaun ulkopuolelle vieraskielisen koulutuksen sekä sellaisen rajatulle kohde-ryhmälle suunnatun koulutuksen, johon hakevien kelpoisuuden yliopisto on määritellyt erikseen.

Yliopisto päättää opiskelijavalinnan perusteista. Hakijat voidaan erilaisen koulutustasusta perusteella jakaa valinnoissa erillisiin ryhmiin. Samaan ryhmään kuuluviin hakijoihin

36 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijat ottaa yliopisto. Opiskelija otetaan suorittamaan sekä alempaa että ylempää korkeakoulututkintoa, jompaakumpaa näistä tutkinnoista tai jatkotutkintoa.

Yliopisto ottaa siirto-opiskelijoita. Siirto-opiskelijalla tarkoitetaan korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa, jonka opiskeluoikeus siirtyy korkeakoulusta toiseen tai korkeakoulun sisällä tutkinnosta toiseen.

Yliopisto päättää opiskelijavalinnan perusteista. Hakijat voidaan erilaisen koulutustasutan perusteella jakaa valinnoissa erilaisiin ryhmiin. Samaan ryhmään kuuluviin hakijoihin on sovellettava yhdenmukaisia valintaperusteita. Jonkin kieliryhmän koulutustarpeen turvaamiseksi voidaan yhdenmukaisista valintaperusteista rajoitetusti poiketa.

36 a §

Yhteishaku ja erillisvalinnat

Tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijavalinta järjestetään korkeakoulujen yhteishakuna, lukuun ottamatta valintaa jatkotutkintoon johtavaan koulutukseen.

Yliopisto voi käyttää yhteishaun asemasta erillisvalintaa ottaessaan:

1) opiskelijoita sellaiseen rajatulle kohde-ryhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden yliopisto on määritellyt erikseen ja jonka hakua ei voida järjestää yhteishaun aikataulussa;

2) opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen;

3) opiskelijoita suomen- tai ruotsinkieliseen, pelkästään ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen, jonka haku järjestetään samassa yhteydessä vastaavan vieraskielisen koulutuksen haun kanssa;

4) siirto-opiskelijoita;

5) opiskelijoita avoimessa korkeakouluope-

on tällöin sovellettava yhdenmukaisia valintaperusteita. Jonkin kieliryhmän koulutustarpeen turvaamiseksi voidaan yhdenmukaisista valintaperusteista rajoitetusti poiketa.

tuksessa suoritettujen opintojen perusteella.

Yhteishaussa käytetään opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa (1058/1998) tarkoitettua opiskelijavalintarekisteriä. Yhteishaun toimittamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

36 b §

Opiskelupaikkojen varaaminen

Osa haettavista opiskelupaikoista voidaan varata henkilöille, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa eivätkä vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa. Yliopiston tulee tällöin turvata asianmukaiset hakeutumismahdollisuudet myös korkeakoulututkinnon suorittaneille ja opiskelupaikan vastaanottaneille henkilöille. Yliopiston tulee huolehtia siitä, että *näihin* eri hakijaryhmiin kuuluvien mahdollisuudet opiskelupaikan saamiseen eivät muodostu hakijoiden yhdenvertaisuuden kannalta kohtuuttoman erilaisiksi. Kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon eri henkilöryhmiin kuuluvien osuus *kaikista* hakijoista, mahdollisuus siirtyä opintoihin muutoin kuin yhteishaun kautta sekä muut näihin rinnastettavat seikat.

Hakija voi korkeakoulujen yhteishaussa tulla hyväksytyksi vain yhteen hakukohteeseen.

Yhteishaussa käytetään opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa (1058/1998) tarkoitettua opiskelijavalintarekisteriä. Yhteishaun toimittamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Yliopiston on yhteishaussa varattava osa opiskelupaikoista niille, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa eivätkä vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa tai ovat ottaneet opiskelupaikan vastaan kevätlukukaudella 2014 tai sitä ennen alkaneesta koulutuksesta, mutta eivät ole suorittaneet korkeakoulututkintoa. Velvollisuus koskee valintaa alempaan ja sekä alempaan että ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen sekä valintaa sellaiseen ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen, jonka yliopisto järjestää ilman siihen kuuluvaa alempaa korkeakoulututkintoa.

Opiskelupaikkoja ei kuitenkaan tarvitse varata 1 momentissa tarkoitettulla tavalla valittaessa opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen taikka koulutukseen, johon yliopisto valitsee niin pienen määrän opiskelijoita, että paikkojen varaaminen asettaisi hakijat kohtuuttomasti eriarvoiseen asemaan.

Yliopisto voi varata osan opiskelupaikoista 1 momentissa tarkoitetuille hakijoille myös erillisvalinnoissa.

Yliopiston tulee turvata asianmukainen mahdollisuus päästä koulutukseen myös korkeakoulututkinnon suorittaneille ja opiskelupaikan vastaanottaneille. Yliopiston tulee huolehtia siitä, että eri hakijaryhmiin kuuluvien mahdollisuudet opiskelupaikan saamiseen eivät muodostu hakijoiden yhdenvertaisuuden kannalta kohtuuttoman erilaisiksi. Kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon eri hakijaryhmiin kuuluvien osuus hakijoista, mahdollisuus siirtyä opintoihin muu-

toin kuin yhteishaun kautta sekä muut näihin rinnastettavat seikat.

38 §

Opiskelupaikan vastaanottaminen

Opiskelijaksi hyväksytyn on yliopiston hyväksymisilmoituksessa mainittavan määräajan kuluessa ilmoitettava yliopistolle opiskelupaikan vastaanottamisesta. Jollei opiskelijaksi hyväksyty tee ilmoitusta määräajassa, hän menettää opiskelupaikkansa. Yliopiston on viipymättä merkittävä tieto opiskelupaikan vastaanottamisesta opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 1 §:ssä tarkoitettuun korkeakoulujen hakurekisteriin.

39 §

Lukuvuosi ja opiskelijaksi ilmoittautuminen

Yliopiston lukuvuosi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta. Opetusta annetaan yliopiston määrääminä ajanjaksoina.

Opiskelijaksi hyväksytyn, joka on ilmoittanut ottavansa vastaan opiskelupaikan, tulee asianomaisen yliopiston määräämällä tavalla ilmoittautua yliopistoon, jonka jälkeen hänet merkitään opiskelijaksi. Opiskelijan on joka lukuvuosi yliopiston määräämällä tavalla ilmoitauduttava läsnä olevaksi tai poissa olevaksi.

38 §

Opiskelupaikan vastaanottaminen

Hakija saa ottaa vastaan vain yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan samana lukukautena alkavasta koulutuksesta. Säännös ei koske siirto-opiskelupaikan vastaanottamista.

Opiskelijaksi hyväksytyn on yliopiston hyväksymisilmoituksessa mainittavan määräajan kuluessa ilmoitettava yliopistolle opiskelupaikan vastaanottamisesta. Jollei opiskelijaksi hyväksyty tee ilmoitusta määräajassa, hän menettää opiskelupaikkansa. Yliopiston on viipymättä merkittävä tieto opiskelupaikan vastaanottamisesta opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 1 §:ssä tarkoitettuun korkeakoulujen hakurekisteriin.

39 §

*Lukuvuosi ja **lukukaudet sekä** opiskelijaksi ilmoittautuminen*

Yliopiston lukuvuosi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta. *Syyslukukausi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä joulukuuta. Kevätlukukausi alkaa 1 päivänä tammikuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta.* Opetusta annetaan yliopiston määrääminä ajanjaksoina.

Opiskelijaksi hyväksytyn, joka on ilmoittanut ottavansa vastaan opiskelupaikan, tulee asianomaisen yliopiston määräämällä tavalla ilmoittautua yliopistoon, *minä* jälkeen hänet merkitään opiskelijaksi. Opiskelijan on joka lukuvuosi yliopiston määräämällä tavalla ilmoitauduttava läsnä olevaksi tai poissa olevaksi.

41 §

Opiskeluoikeus

(uusi 5 mom.)

41 §

Opiskeluoikeus

Siirto-opiskelijan oikeus suorittaa tutkinto määräytyy siirrossa saadun opiskeluoikeuden mukaisen tutkinnon perusteella. Tutkinnon suorittamisaikaan lasketaan myös se läsnä- ja poissaoloaika, jonka opiskelija on käyttänyt siirron perusteena olevan opiskeluoikeuden mukaiseen opiskeluun. Ennen lukuvuotta 2005—2006 opintonsa aloittaneiden tutkinnon suorittamisaikaan ei kuitenkaan lasketa siirron perusteena olevan opiskeluoikeuden mukaiseen opiskeluun käytettyä läsnä- ja poissaoloaika.

43 §

Opiskeluoikeuden menettäminen

(uusi 2 mom.)

43 §

Opiskeluoikeuden menettäminen

Kun siirto-opiskelija ottaa vastaan uuden opiskeluoikeuden, hän menettää samalla siirron perusteena olevan opiskeluoikeutensa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 36 §:n 2 momentti sekä 41 ja 43 § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä elokuuta 2015.

Lain 36 a §:n 1 ja 2 momenttia, 36 b §:n 1 ja 2 momenttia sekä 38 §:n 1 momenttia sovelletaan ensimmäisen kerran otettaessa opiskelijoita syyslukukaudella 2016 alkavaan koulutukseen, mihin asti sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

2.

Laki**ammattikorkeakoululain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammattikorkeakoululain (932/2014) 12, 28, 29 ja 57 § sekä
lisätään lakiin uusi 28 a—28 c § sekä 30 §:ään uusi 4 momentti ja 32 §:ään uusi 3 momentti
 seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

12 §

12 §

*Opetuksen maksuttomuus**Opetuksen maksuttomuus*

Ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava opetus ja opiskelijoiden valintaan liittyvät valintakokeet ovat opiskelijalle maksuttomia.

Ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava opetus ja opiskelijoiden valintaan liittyvät valintakokeet ovat opiskelijalle maksuttomia. *Opetuksen maksuttomuus ei estä ammattikorkeakoulua järjestämästä sellaista yhteis- tai kaksoistutkintoon johtavaa opetusta, johon liittyvästä omasta osuudestaan ulkomaa- lainen korkeakoulu perii maksun.*

Muuhun kuin suomen- tai ruotsinkieliseen koulutukseen hakevilta voidaan edellyttää kansainvälisten maksullisten testien suorittamista. Muusta kuin 1 momentissa tarkoitettua toiminnasta ammattikorkeakoulu saa periä maksuja. Julkisoikeudellisten suoritteiden maksuista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään julkisoikeudellisten suoritteiden omakustannusarvosta.

Muuhun kuin suomen- tai ruotsinkieliseen koulutukseen hakevilta voidaan edellyttää kansainvälisten maksullisten testien suorittamista.

Jos tässä laissa tarkoitettua opiskelijalta perittävää maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien noudattaen, mitä korkolaissa (633/1982) säädetään. Maksu on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

Muusta kuin 1 momentissa tarkoitettua toiminnasta ammattikorkeakoulu saa periä maksuja. *Ammattikorkeakoulujen julkisoikeudellisten suoritteiden maksuista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella noudattaen, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään julkisoikeudellisten suoritteiden omakustannusarvosta. Jos opiskelijalta perittävää julkisoikeudellista maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä lukien noudattaen, mitä korkolaissa (633/1982) säädetään. Maksu on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).*

28 §

Opiskelijavalinta ja opiskelupaikan vastaanottaminen

Opiskelijat ottaa ammattikorkeakoulu. Opiskelijat otetaan suorittamaan ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa.

Valittaessa opiskelijoita ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin opiskelijavalinta järjestetään korkeakoulujen yhteishaussa. Korkeakoulujen yhteishakua ei kuitenkaan käytetä otettaessa opiskelijoita muuhun kuin tämän lain nojalla rahoitettavaan koulutukseen tai otettaessa siirto-opiskelijoita. Ammattikorkeakoulu voi lisäksi päättää jättää yhteishaun ulkopuolelle vieraskielisen koulutuksen sekä sellaisen rajatulle kohderyhmälle suunnatun koulutuksen, johon hakevien kelpoisuuden ammattikorkeakoulu on määritellyt erikseen.

Ammattikorkeakoulu päättää opiskelijavalinnan perusteista. Hakijat voidaan erilaisen koulutustaustan perusteella jakaa valinnoissa erillisiin ryhmiin. Samaan ryhmään kuuluviin hakijoihin on *tällöin* sovellettava yhdenmukaisia valintaperusteita.

28 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijat ottaa ammattikorkeakoulu. Opiskelijat otetaan suorittamaan ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa.

Ammattikorkeakoulu ottaa siirto-opiskelijoita. Siirto-opiskelijalla tarkoitetaan korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin otettua opiskelijaa, jonka opiskelu-oikeus siirtyy korkeakoulusta toiseen tai korkeakoulun sisällä koulutuksesta toiseen siten, että tavoitetutkintoon liitettävä tutkintonimike vaihtuu.

Ammattikorkeakoulu päättää opiskelijavalinnan perusteista. Hakijat voidaan erilaisen koulutustaustan perusteella jakaa valinnoissa erillisiin ryhmiin. Samaan ryhmään kuuluviin hakijoihin on sovellettava yhdenmukaisia valintaperusteita.

28 a §

Yhteishaku ja erillisvalinnat

Opiskelijoiden valinta ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin järjestetään korkeakoulujen yhteishakuna.

Ammattikorkeakoulu voi käyttää yhteishaun asemesta erillisvalintaa ottaessaan:

1) opiskelijoita sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden ammattikorkeakoulu on määritellyt erikseen ja jonka hakua ei voida järjestää yhteishaun aikataulussa;

2) opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen;

3) opiskelijoita suomen- tai ruotsinkieliseen ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen, jonka haku järjestetään samassa yhteydessä vastaavan vieraskielisen koulutuksen haun kanssa;

4) siirto-opiskelijoita;

5) opiskelijoita avoimessa korkeakouluopetuksessa suoritettujen opintojen perusteella.

Yhteishaussa käytetään opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta

tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa (1058/1998) tarkoitettua opiskelijavalintarekisteriä. Yhteishaun toimittamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

28 b §

Opiskelupaikkojen varaaminen

Osa haettavista opiskelupaikoista voidaan varata niille, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa eivätkä vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa. Ammattikorkeakoulun tulee tällöin turvata asianmukaiset hakeutumismahdollisuudet myös korkeakoulututkinnon suorittaneille ja opiskelupaikan vastaanottaneille henkilöille. Ammattikorkeakoulun tulee huolehtia siitä, että näihin eri hakijaryhmiin kuuluvien mahdollisuudet opiskelupaikan saamiseen eivät muodostu hakijoiden yhdenvertaisuuden kannalta kohtuuttoman erilaisiksi. Kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon eri henkilöryhmiin kuuluvien osuus kaikista hakijoista, mahdollisuus siirtyä opintoihin muutoin kuin yhteishaun kautta sekä muut näihin rinnastettavat seikat.

Hakija voi korkeakoulujen yhteishaussa tulla hyväksytyksi vain yhteen hakukohteeseen. Yhteishaussa käytetään opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetussa laissa (1058/1998) tarkoitettua opiskelijavalintarekisteriä. Yhteishaun toimittamisesta ja siihen liittyvistä menettelyistä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Ammattikorkeakoulun on yhteishaussa varattava osa ammattikorkeakoulututkintoon johtavista opiskelupaikoista niille, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa eivätkä vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa tai ovat ottaneet opiskelupaikan vastaan kevätlukukaudella 2014 tai sitä ennen alkaneesta koulutuksesta, mutta eivät ole suorittaneet korkeakoulututkintoa.

Opiskelupaikkoja ei kuitenkaan tarvitse varata 1 momentissa tarkoitettulla tavalla valittaessa opiskelijoita vieraskieliseen koulutukseen tai sellaiseen rajatulle kohderyhmälle suunnattuun koulutukseen, johon hakevien kelpoisuuden ammattikorkeakoulu on määritellyt erikseen taikka koulutukseen, johon ammattikorkeakoulu valitsee niin pienen määrän opiskelijoita, että paikkojen varaaminen asettaisi hakijat kohtuuttomasti eriarvoiseen asemaan.

Ammattikorkeakoulu voi varata osan opiskelupaikoista 1 momentissa tarkoitetuille hakijoille myös erillisvalinnoissa.

Ammattikorkeakoulun tulee turvata asianmukainen mahdollisuus päästä koulutukseen myös korkeakoulututkinnon suorittaneille ja opiskelupaikan vastaanottaneille. Ammattikorkeakoulun tulee huolehtia siitä, että eri hakijaryhmiin kuuluvien mahdollisuudet opiskelupaikan saamiseen eivät muodostu hakijoiden yhdenvertaisuuden kannalta kohtuuttoman erilaisiksi. Kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon eri hakijaryhmiin kuuluvien osuus hakijoista, mahdollisuus siirtyä opintoihin muutoin kuin yhteishaun kautta sekä muut näihin rinnastettavat seikat.

28 c §

Opiskelupaikan vastaanottaminen

Hakija saa ottaa vastaan vain yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan samana lukukautena alkavasta koulutuksesta. Säännös ei koske siirto-opiskelupaikan vastaanottamista.

Opiskelijaksi hyväksytyn on ammattikorkeakoulun hyväksymisilmoituksessa mainitavan määräajan kuluessa ilmoitettava ammattikorkeakoululle opiskelupaikan vastaanottamisesta tai hän menettää opiskelupaikkansa. Ammattikorkeakoulun on viipymättä merkittävä tieto opiskelupaikan vastaanottamisesta opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 1 §:ssä tarkoitettuun korkeakoulujen hakurekisteriin.

Opiskelijaksi hyväksytyn on ammattikorkeakoulun hyväksymisilmoituksessa mainitavan määräajan kuluessa ilmoitettava ammattikorkeakoululle opiskelupaikan vastaanottamisesta tai hän menettää opiskelupaikkansa. Ammattikorkeakoulun on viipymättä merkittävä tieto opiskelupaikan vastaanottamisesta opiskelijavalintarekisteristä, korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 1 §:ssä tarkoitettuun korkeakoulujen hakurekisteriin.

29 §

Opiskelijaksi ilmoittautuminen

Opiskelijaksi hyväksytyn, joka on ilmoittanut ottavansa vastaan opiskelupaikan, tulee ammattikorkeakoulun määräämällä tavalla ilmoittautua ammattikorkeakouluun, minkä jälkeen hänet merkitään opiskelijaksi. Opiskelijan on joka lukuvuosi ammattikorkeakoulun määräämällä tavalla ilmoitauduttava läsnä olevaksi tai poissaolevaksi. Opiskelija voi perustellusta syystä muuttaa ilmoitustaan lukuvuoden aikana.

29 §

Lukuvuosi ja lukukaudet sekä opiskelijaksi ilmoittautuminen

Ammattikorkeakoulun lukuvuosi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta. Syyslukukausi alkaa 1 päivänä elokuuta ja päättyy 31 päivänä joulukuuta. Kevätlukukausi alkaa 1 päivänä tammikuuta ja päättyy 31 päivänä heinäkuuta. Opetusta annetaan ammattikorkeakoulun määrääminä ajanjaksoina.

Opiskelijaksi hyväksytyn, joka on ilmoittanut ottavansa vastaan opiskelupaikan, tulee ammattikorkeakoulun määräämällä tavalla ilmoittautua ammattikorkeakouluun, minkä jälkeen hänet merkitään opiskelijaksi. Opiskelijan on joka lukuvuosi ammattikorkeakoulun määräämällä tavalla ilmoitauduttava läsnä olevaksi tai poissaolevaksi. Opiskelija voi perustellusta syystä muuttaa ilmoitustaan lukuvuoden aikana.

30 §

Opiskelu-oikeus

(uusi 4 mom.)

30 §

Opiskelu-oikeus

Siirto-opiskelijan oikeus suorittaa tutkinto määräytyy siirrossa saadun opiskelu-oikeuden mukaisen tutkinnon perusteella. Tutkinnon suorittamisaikaan lasketaan myös se läsnä- ja poissaoloaika, jonka opiskelija on käyttänyt siirron perusteena olevan opiskelu-oikeuden mukaiseen opiskeluun.

32 §

Opiskelu-oikeuden menettäminen

(uusi 3 mom.)

32 §

Opiskelu-oikeuden menettäminen

Kun siirto-opiskelija ottaa vastaan uuden opiskelu-oikeuden, hän menettää samalla siirron perusteena olevan opiskelu-oikeutensa.

57 §

Oikaisumenettely

Opiskelijaksi hakenut saa vaatia ammattikorkeakoulun toimielimeltä oikaisua opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Opiskelijavalinnan tuloksia julkistettaessa on ilmoitettava, miten hakija voi saada tiedon valinnassa noudatettujen perusteiden soveltamisesta häneen ja miten valintaan voi vaatia oikaisua. Opiskelijavalinnan tulosta ei saa oikaisuvaatimuksen johdosta muuttaa kenenkään opiskelemaan valitun vahingoksi.

Opiskelija saa vaatia ammattikorkeakoulun määräämältä toimielimeltä oikaisua 32 §:n mukaisesti annettuun opiskelu-oikeuden menettämistä koskevaan päätökseen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Opintosuorituksensa arvosteluun tai muualla suoritettujen opintojen tai muulla tavoin osoitetun osaamisen hyväksilukemiseen tyytymätön opiskelija saa vaatia siihen suullisesti tai kirjallisesti oikaisua, arvostelusta sen suorittaneelta opettajalta ja opintojen hyväksilukemisesta siitä päätöksen tehneeltä. Opinto-

57 §

Oikaisumenettely

Opiskelijaksi hakenut saa vaatia ammattikorkeakoulun toimielimeltä oikaisua opiskelijaksi ottamista koskevaan päätökseen 14 päivän kuluessa valinnan tulosten julkistamisesta. Opiskelijavalinnan tuloksia julkistettaessa on ilmoitettava, miten hakija voi saada tiedon valinnassa noudatettujen perusteiden soveltamisesta häneen ja miten valintaan voi vaatia oikaisua. Opiskelijavalinnan tulosta ei saa oikaisuvaatimuksen johdosta muuttaa kenenkään opiskelemaan valitun vahingoksi.

Opiskelija saa vaatia ammattikorkeakoulun määräämältä toimielimeltä oikaisua 32 §:n mukaisesti annettuun opiskelu-oikeuden menettämistä koskevaan päätökseen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Opintosuorituksensa arvosteluun tai muualla suoritettujen opintojen tai muulla tavoin osoitetun osaamisen hyväksilukemiseen tyytymätön opiskelija saa *pyytää* siihen suullisesti tai kirjallisesti oikaisua, arvostelusta sen suorittaneelta opettajalta ja opintojen hyväksilukemisesta siitä päätöksen tehneeltä. Opin-

suorituksen arvostelua koskeva oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, josta opiskelijalla on ollut tilaisuus saada arvostelun tulokset sekä arvosteluperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa. Hyväksilukemista koskeva oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Tässä momentissa tarkoitettuna oikaisuvaatimuksen johdosta tehtyyn päätökseen tyytymätön saa vaatia siihen oikaisua tutkintolautakunnalta tai muulta siihen tehtävään määrättyltä toimielimeltä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Oikaisuvaatimusmenettelystä säädetään hallintolaissa.

tosuorituksen arvostelua koskeva oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, josta opiskelijalla on ollut tilaisuus saada arvostelun tulokset sekä arvosteluperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan tietoonsa. Hyväksilukemista koskeva oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Tässä momentissa tarkoitettuna oikaisuvaatimuksen johdosta tehtyyn päätökseen tyytymätön saa vaatia siihen oikaisua tutkintolautakunnalta tai muulta siihen tehtävään määrättyltä toimielimeltä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Oikaisuvaatimusmenettelystä säädetään hallintolaissa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Lain 28 §:n 2 momentti sekä 30 ja 31 § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä elokuuta 2015.

Lain 28 a §:n 1 ja 2 momenttia, 28 b §:n 1 ja 2 momenttia sekä 28 c §:n 1 momenttia sovelletaan ensimmäisen kerran otettaessa opiskelijoita syyslukukaudella 2016 alkavaan koulutukseen, mihin asti sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.